

Legislativní podmínky podnikání v České republice 2017, aktuální daňová legislativa, pracovní právo

Ing. Jaroslava Syrovátková, Ph.D.

Obsah

Úvod.....	3
1 Definice vybraných pojmů.....	3
2 Právní úprava podnikání v České republice	3
2.1 Občanský zákoník.....	4
2.2 Zákon o obchodních korporacích	4
2.3 Živnostenský zákon	5
2.4 Zákon o mezinárodním právu soukromém	5
2.5 Zákon o účetnictví	5
2.5.1 Účetnictví.....	5
2.5.2 Daňová evidence	6
2.6 Zákon o pobytu cizinců na území České republiky.....	6
2.6.1 Legislativa z oblasti zaměstnávání cizinců.....	7
2.6.2 Typy pobytu cizinců na území České republiky	8
2.6.3 Zaměstnanost včetně nelegálního zaměstnávání.....	11
2.6.4 Postup zaměstnávání cizinců v České republice	12
2.6.5 Problémy spojené se ztrátou zaměstnání	14
2.6.6 Zdanění cizinců.....	14
2.7 Zákoník práce	15
2.7.1 Minimální mzda.....	15
2.7.2 Zaručená mzda.....	15
2.7.3 Pracovní smlouva.....	16
2.7.4 Zkušební doba	16
2.7.5 Pracovní poměr na dobu určitou	16
2.7.6 Pracovní cesta.....	16
2.7.7 Ukončení pracovního poměru	17
3 Pracovní právo.....	18
3.1 Pracovní poměr	19
3.2 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr	20
3.3 Brigády, výpomoci, domácí práce	20
3.4 Mzdový systém podniku	21
3.5 Mzdové tarify	21
3.6 Stanovení mzdové formy.....	22
3.7 Příspěvek zaměstnavatelům, kteří vytvářejí nová pracovní místa	23

4 Právní formy českých obchodních korporací podle zákona o obchodních korporacích a právní formy společností a družstev podle práva Evropské unie	24
4.1 Podnik jednotlivce	24
4.2 Obchodní korporace.....	24
4.2.1 Veřejná obchodní společnost.....	24
4.2.2 Komanditní společnost	25
4.2.3 Společnost s ručením omezeným.....	25
4.2.4 Akciová společnost	26
4.2.5 Družstvo	26
4.2.6 Evropské společnosti	27
5 Obchodní rejstřík.....	27
5.1 Identifikační číslo	28
6 Živnostenské podnikání v České republice	28
6.1 Zákon o živnostenském podnikání.....	28
6.2 Druhy živností	29
6.3 Provozovna.....	29
6.4 Subjekty oprávněné provozovat živnost.....	30
6.5 Všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti	31
6.6 Překážky provozování živnosti.....	32
6.7 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce	32
6.8 Živnostenské oprávnění	32
6.9 Živnostenské úřady	34
7 Datové schránky	34
7.1 Autorizovaná konverze dokumentů	35
8 Daňová soustava České republiky.....	35
8.1 Daň přímé	36
8.1.1 Daň z příjmů fyzických osob	36
8.1.2 Daň z příjmů právnických osob	37
8.2 Daň silniční.....	39
8.3 Daň z nemovitých věcí	40
8.3.1 Daň z pozemků.....	40
8.3.2 Daň ze staveb a jednotek.....	41
8.4 Daň z nabytí nemovitých věcí	41
9 Nepřímé daně	42
9.1 Daň z přidané hodnoty.....	42
9.2 Spotřební daně.....	45
9.3 Ekologická daň	45
10 Elektronická evidence tržeb.....	46
11 Cena práce pro podnikatele.....	47
11.1 Sociální pojištění.....	47
11.2 Zdravotní pojištění	48
11.3 Zákonné pojištění	48
12 Nové trendy v podnikání.....	49
12.1 Rodinné podnikání.....	49
12.2 Sociální podnikání	49
Závěr	50
Seznam použitých zákonů.....	50

Úvod

Legislativní prostředí, ve kterém se pohybují v České republice podnikatelské subjekty a to jak fyzické, tak i právnické osoby je značně složité. Často podléhá novelám a stává se tak pro řadu z nich naprosto nepřehledné. Tento dokument, který je Vám předkládán, obsahuje vybrané zásady podnikání a pracovního práva. Pro svůj rozsah nemůže zachytit všechna pravidla zabývající se podnikáním a to také díky tomu, že je připravena a nebo v nejbližší době vejde v platnost řada novel, které jsou v současné době projednávána.

1 Definice vybraných pojmů

Za **podnikatele** je dle § 420 občanského zákoníku obecně považována osoba, která vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku. Z pohledu ochrany spotřebitele se pak za podnikatele považuje každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samotném výkonu svého povolání. Popřípadě to může být osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele. V každém případě občanský zákoník považuje za podnikatele osobu zapsanou v obchodním rejstříku a stanoví domněnku, že podnikatelem je i osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle příslušného zákon.

Za **zahraniční osobu** se považuje fyzická osoba s bydlištěm nebo právnická osoba se sídlem mimo území České republiky. Rozlišovacím kritériem je tedy bydliště nebo sídlo, které musí být mimo území České republiky. Za bydliště fyzické osoby je považováno místo, kde se tato osoba trvale zdržuje, ke kterému ji pojí rodinné, případně pracovní závazky. Občanský zákoník pak ve svém §80 bydliště definuje jako místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale.

Sídlo právnické osoby se vyskytuje na určité adrese, která je v základu vymezena názvem obce a dále pak názvem ulice, náměstí či jiného veřejného prostranství a číslem popisným, orientačním nebo evidenčním.

Právní úprava České republiky považuje za zahraniční osobu fyzickou osobu s bydlištěm mimo území České republiky, právnické osoby se sídlem mimo území České republiky a další zahraniční subjekty založené podle cizího právního řádu. Vychází se z ustanovení §3024 odst. 1 a odst. 2 občanského zákoníku.

Pojem podnik byl občanským zákoníkem nahrazen pojmem obchodní závod (dále jen závod), kdy závodem se rozumí soubor jmění, který podnikatel vytvořil z vlastní vůle a slouží k provozování jeho podnikatelské činnosti. Závod tvoří vše, co slouží k jeho provozu. Závod může vytvořit svoji pobočku, která je jeho částí a vykazuje hospodářskou a funkční samostatnost a podnikatel rozhodl o tom, že se stane pobočkou. Pokud je tato pobočka zapsána do obchodního rejstříku stává se odštěpným závodem (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník §502 a §503).

2 Právní úprava podnikání v České republice

V České republice se vztahuje na podnikatelské subjekty celá řada různých legislativních úprav. Mezi nejdůležitější patří občanský zákoník, zákon o obchodních korporacích živnostenský zákoník, zákon o účetnictví, zákoník práce atd.

2.1 Občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., obchodní zákoník je základním kodexem soukromého práva. Upravuje veškeré soukromoprávní vztahy. Občanský zákoník je rozvržen do pěti částí: obecná část, rodinné právo, absolutní majetková práva, relativní majetková práva a ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

V obecné části jsou zejména vymezeny jednotlivé pojmy, se kterými text občanského zákoníku pracuje, např. pojem podnikatel, obchodní firma, závod, obchodní tajemství nebo jmění. Nalezneme zde i základní principy soukromého práva (zejm. §1 – 14), právní úpravu postavení fyzických a právnických osob, kdy občanský zákoník upravuje pouze tři formy právnických osob, a to korporace, fundace a ústavy. Zakotveno je tu také zastoupení, včetně smluvního zastoupení podnikatele tzv. prokury.

Zrušený zákon o rodině byl nahrazen druhou částí občanského zákoníku, která se zabývá rodinným právem. Řešen je v této části jak institut manželství, tak vztahy mezi příbuznými, hlavně vztahy mezi rodiči a dětmi. Část třetí týkající se absolutních majetkových práv poskytuje definici pojmu vlastnictví, práv k cizím věcem a taktéž problematiku dědění. Čtvrtá část nazvaná relativní majetková práva je nejobsáhlejší, jsou zde různé druhy smluv, ale také závazky z deliktního jednání (tedy i odpovědnost za škodu). Pátá část se zabývá legislativně technickou problematikou.

2.2 Zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích úzce navazuje na občanský zákoník. Jedná se o právní předpis, který se zabývá vymezeným okruhem právnických osob a to obchodními korporacemi, za něž tento zákon považuje obchodní společnosti a družstva.

Zákon o obchodních korporacích poskytuje právní úpravu veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a družstev. Zákon zmiňuje i evropskou společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a evropskou družstevní společnost. V každém případě právní úprava v zákoně o obchodních korporacích dopadá především na tuzemské formy korporací, evropské korporace jsou primárně upraveny právními předpisy Evropské unie a následně jednotlivými speciálními zákony České republiky.

Zákon o obchodních korporacích stanovuje základní podmínky fungování obchodních korporací – řeší jejich založení, vnitřní strukturu orgánů, odpovědnost členů těchto orgánů, koncern a zrušení korporací. Některé záležitosti obchodních korporací jsou na obecnější úrovni upravené v občanském zákoníku, jiné na úrovni speciální ve zvláštních zákonech, např. v zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev nebo v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Podle zákona o obchodních korporacích mají akciové společnosti dle §7 odst. 2 povinnost mít internetové stránky a zveřejnit na nich údaje, které jsou povinny uvádět na obchodních listinách a další údaje stanovené zákonem o obchodních korporacích. Jedná se zejména o jméno, sídlo, údaje o zápisu do veřejného rejstříku a identifikační číslo osoby. Údaje musejí být průběžně aktualizovány. Akciové společnosti mají také povinnost uveřejňovat na svých internetových stránkách např. pozvánku na valnou hromadu.

Stejně povinnosti jako akciové společnosti, ve vztahu k uveřejňování zákonem stanovených údajů na internetových stránkách, mají i společnosti s ručením omezeným, pokud si zřídily internetové stránky, nebo si je zřídí v budoucnu.

Zahraniční právnické osoby mají povinnost mít internetové stránky a zveřejňovat na nich zákonem požadované údaje.

Další povinností vztahující se na všechny obchodní korporace bez ohledu na jejich formu, je povinnost uveřejnit členství v koncernu na svých internetových stránkách.

2.3 Živnostenský zákon

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenské podnikání (živnostenský zákon) upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním. Stanovuje druhy živností a vymezuje, co živností je a co není, jaký je rozsah živnostenského oprávnění a co je zapotřebí pro jeho získání. Zákon obsahuje také přílohy, ve kterých jsou vyjmenovány jednotlivé druhy živností a jejich náplň.

Na živnostenský zákon pak navazuje z. č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, který vymezuje strukturu, působnost a pravomoc živnostenských úřadů.

O živnostenském podnikání bude pojednáno dále v příslušné kapitole rozebírající tuto problematiku do větších podrobností.

2.4 Zákon o mezinárodním právu soukromém

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém upravuje zda se soukromoprávní poměr bude řídit právním řádem té které republiky. Pro vysvětlení, právní řád je souhrn právních norem (pravidel chování) daného státu. Mezinárodní prvek pak může spočívat např. v tom, že smlouva byla uzavřena s cizincem nebo zahraniční právnickou osobou nebo že kupní smlouva byla uzavřena na území jiného státu. Vyskytuje se tedy určitý vztah k zahraničí.

Zákon upravuje i právní postavení cizinců a zahraničních právnických osob v jejich soukromoprávních poměrech. Cizinci a zahraniční právnické osoby mají dle §26 odst. 2 tohoto zákona v oblasti svých osobních a majetkových práv v zásadě stejná práva a stejné povinnosti jako státní občané České republiky a české právnické osoby. Zákon však může stanovit určité výjimky.

2.5 Zákon o účetnictví

Každý podnikatel provozující podnikatelskou činnost na základě živnostenského či jiného oprávnění nebo je zapsaný v obchodním rejstříku musí svoji činnost věrně a pravdivě zobrazovat. A to pomocí účetnictví nebo daňové evidence.

2.5.1 Účetnictví

Rozhodující účetní pravidla stanoví zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Ten určuje, kdo vede účetnictví. Podnikatelé **zapsaní v obchodním rejstříku** vedou účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku až do dne výmazu z obchodního rejstříku. Fyzické osoby (podnikatelé i nepodnikatelé), kteří se rozhodnou **dobrovolně vést** účetnictví, jej vedou od prvního dne účetního období po období, ve kterém se takto rozhodli. Podnikatelé – **účastníci sdružení bez právní subjektivity** vedou účetnictví od prvního dne následujícího po období, kdy se některý z účastníků stal účetní jednotkou (při posuzování obratu se bere každý účastník zvlášť, výše obratu se nesčítají). **Zahraniční osoby** vedou účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku (v případě, že se nezapisují do obchodního rejstříku, vedou účetnictví ode dne zahájení činnosti na území ČR do skončení činnosti v ČR).

Každá účetní jednotka musí vést účetnictví od svého vzniku do svého zániku. Účtuje se podvojně o skutečnostech, které jsou předmětem účetnictví (tzv. účetní případy), tedy o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv a o nákladech, výnosech a hospodářském výsledku. Tyto účetní případy se účtují do období, s nímž věcně a časově souvisí, tzv. účetní období. Není-li možné tuto zásadu dodržet, mohou účtovat i v období, v němž skutečnosti zjistily. Účtuje se vždy v souladu s účetními metodami. Vedením účetnictví může být pověřena jiná fyzická nebo právnická osoba, ale tím se účetní jednotka nezbaví odpovědnosti za vedení účetnictví.

Ministerstvo financí vydává **České účetní standardy**. Standard upravuje zásady účtování majetku i zdrojů krytí, sestavováním účetní závěrky, postupy účtování při konkurzu a likvidaci. Upravují také postupy při inventarizaci, sestavování přehledu o peněžních tocích.

2.5.2 Daňová evidence

Daňovou evidenci příjmů a výdajů upravuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů §7b.

Daňová evidence slouží ke stanovení základu daně z příjmu. Obsahuje údaje o **příjmech a výdajích** a dále pak údaje o **majetku a závazcích**. Je v podstatě velmi zjednodušenou a zredukovanou formou účetnictví. O účetnictví v pravém slova smyslu se ale **nejedná**. Daňová evidence je určena pro všechny podnikající fyzické osoby, které nepovedou podvojně účetnictví a své výdaje nebudou prokazovat "paušálně" (procentem z příjmů). Daňovou evidenci mohou vést všichni drobní podnikatelé (fyzické osoby) **nezapsaní v obchodním rejstříku**, s ročním obratem pod **15 mil. korun**.

2.6 Zákon o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů (dále jen „pobytový zákon“) definuje cizince jako fyzickou osobu, která není občanem ČR, občanem EU/EHP, Švýcarska ani jeho rodinným příslušníkem. Za migranta je považována i osoba bez státní příslušnosti. Cizinci, kterým byl udělen trvalý pobyt na území ČR, mají z hlediska zaměstnávání stejné právní postavení, jako občané ČR tzn., že v okamžiku výběru zaměstnání nejsou omezováni, s výjimkou některých povolání, kde podle právních předpisů platných na území ČR se vyžaduje státní občanství.

Občané členských států EU a jejich rodinní příslušníci nejsou z hlediska zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (dále jen „zákon o zaměstnanosti“) považováni za cizince. V souladu s tímto zákonem jim náleží stejné právní postavení jako občanům ČR. Pro tyto občany platí stejná práva a samozřejmě i povinnosti vůči zaměstnavateli jako občanům ČR. To znamená, že jejich pracovněprávní vztahy se řídí zásadně zákonem č. 262/2006 Sb., zákoníkem práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“). Při zaměstnávání těchto osob je povinností zaměstnavatele informovat nejpozději do 10 kalendářních dnů po uzavření pracovněprávního vztahu příslušný Úřad práce (dále jen „ÚP“). Ve stejné lhůtě je třeba také ohlásit, dojde-li ke skončení pracovněprávního vztahu se zaměstnancem. Stejně právní postavení jako mají občané ČR je poskytováno občanům Norska, Lichtenštejnska a Islandu patřícím do EHP. To platí i pro jejich rodinné příslušníky včetně obyvatel Švýcarska a jeho rodinných příslušníků.

Za rodinného příslušníka občana EU/EHP a Švýcarska se bez ohledu na státní příslušnost považuje jeho manžel/ka, partner/ka, se kterým občan EU uzavřel registrované partnerství na základě právních předpisů členského státu. Rodinnými příslušníky jsou jejich potomci, jsou-li ovšem mladší 21 let, nebo jsou-li na něm závislí, dále vyživovaní příbuzní ve vzestupné řadě občana EU/EHP a Švýcarska a jeho manžela/manželky nebo registrovaného partnera /partnerky.

Za azylanta je považován cizinec, kterému byl poskytnut azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o jeho udělení. Azyl je tzv. ochranný pobyt, který stát poskytuje státnímu příslušníku třetí země či osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním zpravidla z důvodů politických. V ČR jsou důvody resp. podmínky nutné ke splnění udělení azylu specifikovány v zákoně č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Azylová zařízení jsou zřizována MV ČR a slouží k ubytování žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, či právě azylantů. Podle účelu jsou rozlišovány 3 druhy: přijímací, pobytové a integrační azylové středisko. Právo na azyl je v ČR zakotveno v článku 43 Listiny základních práv a svobod. Povinnost poskytnout azyl však není zakotvena nikde.

Produktivní věk je aktivní období lidského života, ve kterém je člověk schopen podávat plný pracovní výkon v souladu s právními normami na základě odpovídajícího tělesného stavu. Obvykle se kryje s kategorií práce-

schopnosti obyvatelstva a individuálně kolísá v závislosti na subjektivních fyzických i psychických dispozicích. V současnosti Český statistický úřad vymezuje termín index stáří, který je konstruovaný jako poměr počtu obyvatel ve věku 65 let a vyšším k počtu dětí do 14 let.

Migrace je pohyb obyvatelstva, při kterém dochází ke změně trvalého bydliště. Má značné ekonomické, kulturní, ale i populační důsledky. Týká se nejen cizích státních příslušníků, ale také občanů ČR. Všeobecně má migrace příznivé dopady. Pro hostitelskou zemi je přínosem v podobě odstranění nedostatku pracovníků, zvýšení profesní mobility, vede k plnějším využití kapitálu, zvyšuje exporty a také ekonomický růst. K tomu, aby mohla země plně využít těchto pozitivních efektů, je nutnou podmínkou relativně flexibilní a dobře fungující trh. Migraci lze dělit na legální, ilegální a cirkulární. Cirkulární migrace znamená příchod cizinců na zahraniční trh práce, ze kterého se po určité době vrátí s novými zkušenostmi domů. Obvykle je cílem těchto cizinců výdělek, ale vyskytují se i případy, kdy se jedná o získání odborných zkušeností.

Cizinci se v ČR od domácího obyvatelstva značně liší v demografické skladbě. Je mezi nimi dlouhodobě nízký počet dětí a starých osob. Podle ČSÚ je přibližně 99 % cizinců ve věku 14 až 59 let. Věkový průměr cizinců v ČR je nejčastěji mezi 26 – 35 lety. To vysvětluje hlavní důvod migrace cizinců, kterým bývají lepší pracovní příležitosti, a je tedy patrné, že nejvíce cizinců žijících na českém území je v produktivním věku.

Pojmem remitence se rozumí část finančních prostředků zasílaných cizinci svým rodinám do země původu. Pro některé země znamenají tyto finance významnou příjmovou položku platebních bilancí. V drtivé většině unijních států cizinci však podporují vydělanými penězi rodiny z neunijních zemí. Remitence se považují za velmi důležitý nástroj financování rozvojových zemí. Pro vyspělé ekonomiky znamenají naopak odliv těchto prostředků. V ČR se o žádný významně velký odliv peněz zatím nejedná. Výše odeslaných remitencí v ČR se dlouhodobě pohybuje pod 1 % HDP. Významnější jsou zde naopak celkové spotřební výdaje cizinců, kteří žijí na území ČR. Tyto výdaje dosáhly v roce 2013 přibližně 83 mld. Kč.

2.6.1 Legislativa z oblasti zaměstnávání cizinců

V ČR je oblast zaměstnávání cizinců a osob bez státní příslušnosti upravena nejen českým vnitrostátním právem, ale uplatňuje se i právo mezinárodní a právo Evropské unie. Tyto právní systémy mají mezi sebou úzké vazby a vzájemně na sebe působí. Zaměstnávání je forma závislého vztahu zaměstnance na zaměstnavateli, kdy zaměstnanec vykonává činnost na základě pokynů zaměstnavatele v době a na místě zaměstnavatelem k tomu určeném za předem dohodnutou odměnu.

Mezinárodní právní úprava a právo EU

Mezinárodní právo je souhrn pravidel upravující vztahy mezi státy a dalšími subjekty, zejména mezinárodními organizacemi, v mezinárodních vztazích. Mezi jeho prameny patří mezinárodní obyčej a mezinárodní smlouva. Mezinárodní smlouvou je označována dohoda mezi subjekty mezinárodního práva, která má z vůle těchto subjektů mezinárodněprávní účinky a řídí se mezinárodním právem. Dvoustranné smlouvy, které byly uzavřeny před vstupem do EU, se zaměřovaly hlavně na vzájemnou spolupráci v oblasti zaměstnávání a umožnění výkonu zaměstnání na území druhého smluvního státu. Jako příklad lze uvést Smlouvu mezi ČR a Slovenskou republikou (dále jen „SR“) o vzájemném zaměstnávání občanů, která byla uzavřena dne 29. 10. 1992.

Po vstupu ČR do EU se uzavírají smlouvy nového typu, které se soustředí především na zaměstnávání mladých lidí. Přijetím ČR do EU bylo nutné zapracovat do české legislativy různé evropské směrnice a nařízení, která se týkala volného pohybu pracovníků uvnitř EU a možnosti pobývat v některém ze států EU za účelem získání zaměstnání. Za významný dokument je považována Evropská dohoda o přenesení odpovědnosti za uprchlíky. Zde je významný článek 6, který řeší sloučení rodiny po převzetí odpovědnosti druhým státem, jenž se zavazuje v zájmu rodiny a z humanitárních důvodů ulehčit přijetí manžela/manželky a nezletilých či na péči závislých dětí uprchlíka na své území. Poslední úmluvou, která byla přijata na půdě Rady Evropy a alespoň okrajově se dotýká migrace cizinců, je Evropská sociální charta. Ta byla přijata v Turíně dne 18. 10. 1961. Tato charta ukládá smluvním stranám např. povinnost poskytnout migrujícím pracovníkům a jejich rodinám asistenci při odjezdu, po cestě i při příjezdu.

Mezi práva EU patří také Smlouva o fungování EU (dále jen „SFEU“). Právě na úrovni primárního práva se zaměstnáváním cizinců, ovšem pouze těch z členských států EU, EHP a ze Švýcarska, se zabývá článek 45 SFEU. Ten zaručuje volný pohyb pracovníků v EU a zakazuje jakoukoli jejich diskriminaci. V rámci sekundárního práva je zaměstnávání cizinců upraveno nařízením Evropského parlamentu a Rady 810/2009/ES, o kodexu Společenství vizech a směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/104/ES, o agenturním zaměstnávání.

Vnitrostátní úprava

Za základní kámen vnitrostátní úpravy je považováno Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod. Důležitou částí pro cizince je právě třetí hlava – práva národnostních a etnických menšin (článek 24 a 25) a čtvrtá hlava – hospodářská, sociální a kulturní práva (článek 26 – 35). Článek 24 zmiňuje, že příslušnost ke kterékoli národnostní či etnické menšině nesmí být nikomu na újmu. Následující článek 25 zaručuje občanům tvořícím národnosti nebo etnické menšiny všestranný rozvoj. Jedná se o právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu. Etnickým menšinám zaručuje též za podmínek stanovených zákonem právo na vzdělání v jejich jazyku, právo užívat jejich jazyka v úředním styku, právo účastnit se na řešení věcí, které se týkají národnostních a etnických menšin.

Mezi nejdůležitější zákony upravující oblast zaměstnávání cizinců patří pobytový zákon, zákon o zaměstnanosti, zákoník práce, zákon o azylu, zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a změně a doplnění dalších zákonů. Celý proces zaměstnávání cizinců upravuje několik zákonů, nařízení a vyhlášek. Seznam této právní legislativy má na svém webovém portále zveřejněno Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen „MPSV ČR“). Tyto zákony jsou poměrně často novelizovány a pro cizince je velmi obtížné si s těmito právními předpisy poradit. Z tohoto důvodu poměrně často využívají právní poradenství poskytované organizacemi pro migranty. Toto právní poradenství poskytuje zdarma např. Centrum na podporu integrace cizinců v Libereckém kraji.

2.6.2 Typy pobytu cizinců na území České republiky

Základním právním pramenem, který upravuje podmínky vstupu, pobytu cizích státních příslušníků, tedy i cizinců, občanů EU/EHP/Švýcarska a jejich rodinných příslušníků na území ČR a vycestování z něj, je zákon o pobytu. Cizince je nutné z hlediska typu pobytu a jeho možností rozdělit do 3 skupin podle pobytových režimů.

1. Občané EU a jejich rodinní příslušníci (včetně EHP a Švýcarska)

Tato kategorie cizinců pobývá na území ČR v režimu přechodného nebo trvalého pobytu. Řídí se primárně komunitárním právem. To bylo implementováno do zákona o pobytu. S ohledem na princip volného pohybu osob a pracovní síly mohou občané EU/EHP/Švýcarska (dále jen „občané EU“) pobývat v ČR po neomezenou dobu, a to bez víza, či jiného povolení pouze na základě svého cestovního dokladu, či průkazu totožnosti. Tato skupina cizinců má v ČR postavení téměř rovné jako občané ČR.

2. Občané z tzv. třetích zemí

Rovněž kategorie cizinců na území pobývá v rámci přechodného, či trvalého pobytu. I tito občané se řídí legislativou vymezenou zákonem o pobytu. U cizinců z třetích zemí jsou však jisté rozdíly. Příkladem může být rozdílnost v právním postavení, která vyplývá z věcného rozsahu a obsahu bilaterálních mezinárodních smluv. Jen některé z mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení upravují problematiku pracovních úrazů a nemocí z povolání. Jednou z těchto smluv je uváděna Smlouva o sociálním zabezpečení s Ukrajinou. Pokud se jedná naopak např. o Vietnamce, zde zatím mezi MPSV ČR a Ministerstvem práce, válečných invalidů a sociálních věcí Vietnamské socialistické republiky došlo jen k uzavření Ujednání o spolupráci v oblasti práce, zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. Z této dohody ale nevyplývají pro občana Vietnamu žádná konkrétní práva.

3. Žadatelé o udělení mezinárodní ochrany, azylanti a osoby využívající doplňkové ochrany

Celá tato kategorie se řídí legislativou vymezenou mezinárodními úmluvami, evropskou komunitární legislativou a v ČR také zákonem o azylu.

Přechodný pobyt

Občané EU a jejich rodinní příslušníci jsou povinni podle §93 odst. 2 zákona o pobytu v případě, že mají v úmyslu pobývat v ČR po dobu delší než 30 dnů, ohlásit příslušnému inspektorátu cizinecké policie místo předpokládaného pobytu na území ČR, a to do 30 dnů ode dne, kdy vstoupí na území. Tuto povinnost nemusí splnit cizinec, který se již přihlásil u ubytovatele. Tím se rozumí každý, kdo poskytuje na základě smlouvy o ubytování, nájemní a podnájemní smlouvy či smlouvy s obdobným obsahem ubytování za úhradu, či ten, kdo ubytovává více než 5 cizinců. Ubytovatel je totiž povinen sám z vlastní iniciativy ohlásit příslušnému útvaru policie ubytování občana EU či jeho rodinného příslušníka. Lhůtu k tomuto ohlášení stanovuje zákon a je to maximálně do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se cizinec ubytoval. V okamžiku, kdy občan EU má v úmyslu pobývat na území ČR déle než 3 měsíce, je oprávněn, ale nikoli povinen požádat MV ČR o potvrzení přechodného pobytu na území. Důvodem pro toto potvrzení může být registrace automobilu v ČR. Jeho vydání není podmínkou pro jeho pobyt v ČR. Situace je jiná ve chvíli, kdy se na území ČR hodlá zdržet na dobu delší než 3 měsíce rodinný příslušník občanů EU, který není občanem EU. Zde musí dotyčný zažádat MV ČR o povolení k přechodnému pobytu.

Typy přechodného pobytu lze rozdělit na krátkodobý a dlouhodobý.

Krátkodobý pobyt

Krátkodobým pobytem se rozumí pobyt do 90 dnů a obvykle se vztahuje na pobyt v celém schengenském prostoru a řídí se společným vízovým kodexem. Schengenské země mají společnou vízovou politiku, která přesně stanoví seznam zemí, ze kterých mohou přicestovat občané bez víza nebo s vízem. Informace o podmínkách k udělení krátkodobého víza podává primárně Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

Vízum

Vízum je povolení, které opravňuje cizince ke vstupu a pobytu na území ČR, resp. na území smluvních stran schengenského společenství. Vízum se uděluje cizinci do jeho cestovního dokladu.

Pobyt bez víza

Bezvízový styk se vztahuje jen na krátkodobé nevýdělečné pobyty do 90 dnů. Ve chvíli, kdy cizinec chce vykonávat výdělečnou činnost, je jeho povinností podat žádost o schengenské (krátkodobé) vízum za účelem zaměstnání. Evropská unie stanovuje společný seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou osvobozeni od této vízové povinnosti v členských zemích EU.

„Pravidlo 90/180“

Toto pravidlo určuje, že celková doba pobytu na území ČR, resp. schengenského prostoru, nesmí překročit dobu 90 dnů během jednoho půl roku, což je 180 dnů. Po vyčerpání této lhůty je nutné prostor, na kterém migrant žil bez víza, opustit. Vrátit se může až v dalším půlroce.

Pobyt s vízem

Schengenské (krátkodobé) vízum uděluje zastupitelský úřad a je zde nutné doložit účel pobytu, kterým může být pozvání, zaměstnání. Žádost se podává prostřednictvím elektronického systému VISAPPOINT. Tento systém provozuje MZV ČR, jehož prostřednictvím se cizinec ve vybraných zemích registruje k podání všech

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

žádostí o víza k pobytu nad 90 dnů na území ČR a i k žádostem o dlouhodobý, či trvalý pobyt. V minulosti tato činnost byla náročnější. Bohužel i dnešní fungování VISAPOINTU lze označit jako problematické. Již v polovině roku 2011 bylo zmíněno, že u vybraných zemí systém VISAPPOINT dlouhodobě neumožňoval zaregistrovat se k podání žádosti o dlouhodobé vízum nebo dlouhodobý či trvalý pobyt.

Krátkodobé vízum je platné nejdéle po dobu 90 dnů. Má podobu buď průjezdního víza, které umožňuje průjezd ČR, nebo letištního víza v okamžiku, kdy je to vyžadováno pro setrvání cizince v tranzitním prostoru na letišti. Případně se může jednat o vízum k pobytu do 90 dnů, které je vydané zastupitelským úřadem ČR za určitým účelem. Ve chvíli, kdy se chce na území ČR migrant zdržovat déle než 3 měsíce, musí požádat o dlouhodobé vízum k pobytu nad 90 dní.

Krátkodobá víza lze vcelku velmi snadno zrušit. Obecně je krátkodobý pobyt považován za velmi neperpektivní. Neumožňuje žádat na území ČR o žádné další povolení k pobytu, které by přesahovalo souhrnnou délku 90 dnů. Nejčastější situace, kdy volí cizinci toto vízum: turismus, návštěva přátel, jednorázové kulturní či sportovní akce, léčení nebo krátkodobá obchodní jednání. Nicméně i s tímto vízem mohou být cizinci zaměstnání, pokud ovšem mají povolení k zaměstnání, což může být na tak krátkou dobu poměrně nákladné. Možné naopak u krátkodobého víza není podnikání v rámci živnostenského oprávnění. Na dávky státní sociální podpory cizinci v důsledku krátké doby pobytu nedosáhnou. Platí zde zásada, že s délkou pobytu narůstají práva pobývajících cizinců. Z toho plyne, že migranti s dlouhodobým pobytem oproti krátkodobému pobytu mají více práv a nejvíce jich je spojeno s trvalým pobytem. Naprostá rovnost cizinců a občanů ČR je spojena až se získáním státního občanství ČR.

Dlouhodobý pobyt

Dlouhodobý pobyt se člení na vízum nad 90 dnů s platností maximálně 6 měsíců a povolení k dlouhodobému pobytu. Toto povolení se vystavuje maximálně na 2 roky. V minulosti se označilo štítkem, který se vlepil do cestovního dokladu cizince. V současnosti jsou vydávány samostatné plastické karty s biometrickými údaji. Dlouhodobý pobyt spadá již mezi národní pobytový status. Tímto dochází k tomu, že podmínky určuje česká legislativa a nikoli komunitární právo. U tohoto pobytu smí cizinec pobývat v jiném schengenském členském státu maximálně 3 měsíce během půl roku („pravidlo 90/180“). Dlouhodobý pobyt dává vždy právo žádat o jeho prodloužení a cizinec si tak udržuje cestu k získání trvalého pobytu. Dlouhodobý pobyt na rozdíl od dlouhodobých víz dává cizinci právo změny účelu pobytu. Na druhou stranu je třeba uvést, že ne každému migrantovi je při žádosti o prodloužení pobytu vyhověno. Tato činnost je i administrativně náročná, po dobu procesu prodloužování tohoto povolení má cizinec právo se zdržovat na území ČR, přičemž však často nemá v cestovním dokladu žádný průkaz osvědčující legalitu jeho pobytu. Jeho život je proto obtížný i ve vztahu k potenciálním zaměstnavatelům.

Migranti, kterým byl udělen dlouhodobý pobyt, čelí také řadě znevýhodnění oproti cizincům s trvalým pobytem. Nemohou pobírat podporu v nezaměstnanosti, účastníky veřejného zdravotního pojištění jsou jen v okamžiku, pokud jsou v ČR zaměstnáni.

Trvalý pobyt

O trvalý pobyt se obvykle žádá na území ČR. Uděluje se po 5 letech nepřetržitého pobytu na tomto území. Doba pobytu cizinců ze třetích zemí na základě povolení k pobytu za účelem studia, se započítává jen jednou polovinou, tzn. že čekací doba trvá déle – 10 let. Podmínkou k získání tohoto pobytu je prokázání znalosti českého jazyka, a to na úrovni A1. Uděluje se ve formě elektronického povolení k pobytu (dále jen „ePKP“) na neomezenou dobu a vydává se cizincům s povoleným dlouhodobým nebo trvalým pobytem. Jedná se o doklad, který dává povolení k pobytu státních příslušníků třetích zemí. Tento doklad prokazuje totožnost držitele, osvědčuje právní status a spolu s platným cestovním dokladem umožňuje jeho držiteli za podmínek stanovených schengenskými předpisy pobývat na území ostatních schengenských států. Nařízení Rady (ES) č. 380/2008 stanovilo jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. Členské státy EU mají

povinnost vydávat je s bezpečnostními prvky včetně biometrických identifikátorů. První doklad o povolení k pobytu s biometrickými identifikátory byl vydán v ČR dne 4. 7. 2011.

Cizinci s trvalým pobytem mají rovné zacházení v podstatě v celé oblasti výdělečné činnosti a sociálního zákonodárství, a to i v mnoha dalších otázkách, kde to není dosud příliš známé. Jedná se např. o nárok na státní podporu stavebního spoření, daňové výhody. Na druhou stranu existuje stále řada situací, kdy jsou i cizinci s trvalým pobytem znevýhodněni. Může se jednat o plnění různých ohlašovacích povinností, závislost na domovském státě a na jeho úřadech. Z pohledu veřejného života je jako velké znevýhodnění považováno vyloučení z aktivního a pasivního volebního práva. Výjimkou jsou volby do zastupitelstev obcí, ve kterých mohou volit a být voleni právě ti občané EU, kteří mají v těchto obcích právo trvalého pobytu.

2.6.3 Zaměstnanost včetně nelegálního zaměstnávání

Češi mají odstup k cizincům z toho důvodu, že se bojí, aby jim nezabírali pracovní místa. Je třeba rovněž upozornit, že jsou určitá pracovní místa, která Češi obsadit v podstatě nechtějí. Buď jim nevyhovují pracovní podmínky, nebo finanční ohodnocení.

Nelegální práce

Nelegální práce je definována § 5 zákona o zaměstnanosti jako výkon závislé práce fyzickou osobou mimo pracovněprávní vztah. Dále pokud fyzická osoba – cizinec vykonává práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání, nebo bez tohoto povolení, je-li podle tohoto zákona vyžadováno. Také je-li to v rozporu se zaměstnaneckou kartou vydanou podle zákona o pobytu cizinců na území ČR, či v rozporu s modrou kartou. Za nelegální práci je považována i situace, kdy fyzická osoba – cizinec vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu bez platného povolení k pobytu na území ČR, je-li to podle zvláštního právního předpisu vyžadováno.

Vytlačování cizinců z legálního zaměstnání či podnikání má podle MV ČR negativní důsledky. Mladí, pracovití a integrovaní cizinci ČR buď opustí navždy, nebo se posunou do nelegálního postavení. Státní rozpočet z jejich nelegální práce nemá žádné příjmy a hrozí nebezpečí, že se přikloní ke kriminálním aktivitám. Může ale také docházet k využívání rozdílů ve zdanění závislé činnosti oproti živnostníkům. Zaměstnanci sami odvádějí státu více než živnostníci, protože platí odvody ze superhrubé mzdy a jejich daňový základ je navýšen o částku pojistného na zdravotní a sociální pojištění. Zaměstnanec odvádí státu prostřednictvím daní více než 20 % z výdělku, zatímco živnostník jen 15 %. Tento způsob zaměstnání přináší výhody zaměstnavateli a někdy i zaměstnanci. Nicméně je třeba upozornit, že tito „zaměstnanci“ ztrácejí řadu výhod a nejsou chráněni zákonem práce.

Nelegální práce se stává nevýhodnou pro zaměstnance tím, že na jejím základě nejsou zaopatřeni pro případ úrazu, nemoci, invalidity, ztráty zaměstnání či stáří. V případě pracovní neschopnosti nemají nárok na žádné finanční zabezpečení ze strany státu. Nelegální práce by neexistovala, pokud by ze strany zaměstnavatelů neplynula odpovídající poptávka. Ta je dána především tím, že zaměstnavatelé mají vůči nelegálním zaměstnancům nadřazené postavení. Za minimální administrativní náklady získají pracovní sílu, která je ochotná pracovat i za nevýhodných podmínek. V praxi jde např. o to, že zaměstnanec pracuje přesčas, které nemá zaplacené.

Také MPSV ČR vyhláší boj proti nelegálnímu zaměstnávání. Kontrolní činnost probíhá z podnětu ÚP či jiných subjektů. V minulosti byly často podávány podněty ke kontrole i ze strany občanů. Tento trend v posledních letech klesá. V roce 2013 zveřejnilo MPSV ČR výsledky kontrol švarcsystému. Fenomén tohoto systému existuje v Česku již od 90. let minulého století. Je pojmenován po kontroverzním podnikateli Miroslavu Švarcovi, který vymyslel cestu pro zaměstnavatele, jak ušetřit na povinných odvodech za zaměstnance jak na zdravotním, tak i sociálním pojištění. Pracovníci švarcsystému vykonávají činnost pro zaměstnavatele, ale smluvně jsou na tom jako podnikatelský subjekt. Jelikož je švarcsystém považován za nelegální práci, existují postihy, které přesně definuje zákon o zaměstnanosti. Zaměstnavatel může být za tento přestupek potrestán až pokutou ve výši 10 milionů korun a tomu, kdo nelegální práci vykonává, hrozí až stotisícová pokuta. Od 1. 1. 2012 zákonodárci zpřísnili sankce. Byla zavedena minimální výše pokuty, kterou úřady mohou zaměstnavateli uložit

v případě zjištění švarcsystému, a to ve výši 250 000 Kč. K další úpravě zákona došlo v roce 2015. Novelizace zákona o zaměstnanosti přinesla změny např. v oblasti pokut za nelegální zaměstnávání. Sankce již nejsou od ledna 2015 pro firmy likvidační. Za umožnění výkonu nelegálního zaměstnávání se minimální možná pokuta snížila, a to z částky 250 000 Kč na 50 000 Kč. Na druhé straně dochází ke zpřísnění postihů a byly definovány nové delikty, kterých se zaměstnavatel může dopustit. V okamžiku, kdy nemá v místě pracoviště kopie dokladů, které by prokázaly pracovněprávní vztah, může mu být udělena pokuta až ve výši 500 000 Kč.

Kontroly švarcsystému odhalily za rok 2013 celkem 55 případů, kdy Češi pracovali na základě tohoto systému, nicméně cizinců bylo evidováno více. Státní úřad inspekce práce dohlédl na zaměstnavatele a z 62 086 kontrol odhalil 131 migrantů pracujících tímto nelegálním způsobem, jen 8 z těchto cizinců pocházelo ze zemí EU. Lze uvést, že švarcsystém tvoří jen malou část nelegálního zaměstnávání. Za touto ilegální činností se schovávají hned 3 možné formy výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah, práce cizince bez povolení k zaměstnání, nebo v rozporu s ním nebo v rozporu se zaměstnaneckou, či modrou kartou, práce cizince bez platného povolení k pobytu na území ČR. Kontroly z roku 2013 poukázaly na 2 399 nelegálně zaměstnaných osob, a z toho tvořil švarcsystém právě 186 případů. Aktuální statistiky potvrzují, že cizinci prostřednictvím tohoto systému obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání na území ČR. Za umožnění výkonu nelegální práce bylo za rok 2013 uloženo přibližně 212 pokut v celkové výši 54 262 600 Kč, ale ne všechny pokuty nabyly právní moci, jelikož většina zaměstnavatelů využívá všemožné zákonné opravné prostředky.

2.6.4 Postup zaměstnávání cizinců v České republice

Cizinci, kteří přijíždějí do ČR za práci, působí na trhu práce buď jako zaměstnavatelé, čímž pomáhají vytvářet nové pracovní příležitosti, nebo jako zaměstnanci. V případě, že v ČR založí firmu a tím vytvoří pracovní místa, mohou jim být poskytnuty určité podnikatelské výhody, např. daňové úlevy. V okamžiku, kdy vstupují na trh práce jako zaměstnanci, jsou přijímáni buď jako odborníci, o které je v zemi zájem, nebo naopak obsadí na českém pracovním trhu takové pozice, o které Češi nejeví zájem a nejsou pro ně atraktivní. Podmínky vstupu cizince na území ČR upravuje pobytový zákon. Zaměstnávání cizinců v ČR se primárně řídí zákonem o zaměstnanosti. Pracovněprávní vztahy mezi cizincem a zaměstnavatelem se řídí zejména zákoníkem práce a předpisy, které s ním souvisí, jak je tomu i u zaměstnanců – občanů ČR. Zákoník práce ale v těchto situacích umožňuje pracovněprávní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem upravit odlišně podle právních předpisů o mezinárodním právu soukromém. Oblast zaměstnávání pracovníků ze zahraničí řeší celá čtvrtá část zákona o zaměstnanosti. Upravuje informační povinnost zaměstnavatele při zaměstnávání pracovníků ze zahraničí, povolení k zaměstnání cizince, evidenci občanů EU. Hlavním kritériem je, zda migrant musí mít pro výkon práce povolení k zaměstnání, či nikoli. K tomu, aby získal zmíněné povolení, jsou nutné kroky jak na straně zaměstnavatele, tak i na straně cizince.

Povinnosti ze strany zaměstnavatele

Zaměstnavatel může cizince získávat jen na volná pracovní místa, která nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci, nebo nedostatek volných pracovních sil obsadit jinak. Volným pracovním místem se rozumí takové místo, které zaměstnavatel buď nově vytvořil, nebo které se uvolnilo. Zaměstnavatel má povinnost oznámit i charakteristiku pracovního místa. Tím se rozumí: druh práce, místo výkonu práce, předpoklady a požadavky stanovené pro zastávání pracovního místa, základní informace o pracovních a mzdových podmínkách a dále informace, zda jde o zaměstnání na dobu určitou, či neurčitou a jeho předpokládanou délku. Svůj záměr zaměstnávat cizince je zaměstnavatel povinen oznámit a projednat předem s krajskou pobočkou ÚP. V praxi to funguje tak, že v okamžiku, kdy se uvolní či vznikne nějaké nové pracovní místo, zaměstnavatelé se spojí s Úřadem práce. Ten vždy posuzuje situaci na trhu práce. Nahlášené pracovní místo nabídne primárně občanům ČR a EU, a to minimálně po dobu 30 dnů. Jen v případě, že se nenalezne vhodný kandidát, může se o danou pozici ucházet občan třetí země, který potřebuje povolení k zaměstnání. Podmínky pro udělení povolení k zaměstnání cizinců jsou regulovány dvěma hlavními zájmy. Těmi jsou ochrana trhu práce pro české občany a posílení konkurenceschopnosti ČR. Zaměstnavatel má možnost zcela libovolně uvést požadavky, které k dané pracovní pozici vyžaduje. To může vyvolat jisté pochybnosti.

Ministerstvo práce a sociálních věcí může v případě vysoké nezaměstnanosti opakovaně vydávat pokyny o pravidlech pro udělení povolení k zaměstnání. Poslední pokyn byl vydán v lednu roku 2012, ve kterém se zakazuje vydávat povolení k zaměstnání pro nízko kvalifikované pracovní pozice od 1. 7. 2012. Zároveň platí i opačné pravidlo, že u vysoce kvalifikovaných pozic probíhá řízení o toto povolení za jednodušších podmínek. K 1. únoru 2012 byl spuštěn projekt s názvem „Zrychlená procedura“. Cílem tohoto projektu je rychlejší převod vysoce kvalifikovaných a vedoucích pracovníků ze třetích zemí, kteří jsou dočasně vysláni v rámci společnosti na pracoviště umístěné v ČR.

Oprávněnost zaměstnávat cizince

Ze zákona o zaměstnanosti plyne, že zaměstnavatel může cizince zaměstnávat jen tehdy, kdy má migrant platné povolení k zaměstnání od příslušné krajské pobočky ÚP a platné povolení k pobytu, zaměstnaneckou kartu, modrou kartu, písemně uzavřenou pracovní smlouvu na dobu, po kterou by mělo být zaměstnání vykonáváno, písemně uzavřenou dohodu o pracovní činnosti, či písemně uzavřenou dohodu o provedení práce za předpokladu, že zaměstnavatel cizince přihlásil k platbě dávek sociálního a zdravotního pojištění.

Pokud se zaměstnavatel rozhodne, že zaměstná cizince, je mu povinen nabídnout mzdové i pracovní podmínky obvyklé jako u občana ČR ve stejném pracovním zařazení podle platných právních předpisů, případně v souladu s kolektivními a pracovními smlouvami.

Držitelům zaměstnaneckých karet musí být zajištěna týdenní pracovní doba nejméně 15 hodin. Stejně tak mzda bez ohledu na rozsah práce, nesmí být nižší než základní sazba měsíční minimální mzdy. Zaměstnavatel má při zaměstnávání cizinců oznamovací povinnost. O nástupu cizince do práce je povinen písemně informovat příslušnou krajskou pobočku ÚP, a to nejpozději v den nástupu této osoby k výkonu práce. Není to však jedinou oznamovací povinností. Nutné je ohlásit ÚP např. i to, že cizinec, kterému bylo vydáno povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta či modrá karta nenastoupil do práce, nebo ukončil zaměstnání ještě před uplynutím doby, na kterou mu bylo povolení vydané.

Oznamovací povinnost je samozřejmě upravena i určitými časovými lhůtami. Pokud cizinec do práce nenastoupí a vlastní zaměstnaneckou, či modrou kartu, lhůta pro ohlášení je nejpozději do 45 dnů ode dne, kdy byly splněny podmínky pro vydání těchto karet. U cizince s povolením k zaměstnání je lhůta ještě kratší, a to v časovém rozsahu nejpozději do 10 dnů, kdy musí zaměstnavatel ohlásit tuto skutečnost.

V neposlední řadě má zaměstnavatel povinnost uchování dokladů. Jedná se o jejich kopie prokazující existenci pracovněprávního vztahu a dokumentů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území ČR. Tyto doklady je zaměstnavatel povinen uchovávat po dobu trvání zaměstnání i 3 roky po jeho skončení.

Povinnosti ze strany cizince – zaměstnance

Nejen zaměstnavatel má určité povinnosti vůči zaměstnanému cizinci, ale i sám cizinec má za úkol splnit několik požadavků. V případě, že musí mít povolení k zaměstnání, podává písemnou žádost na ÚP, zpravidla těsně před svým příchodem do ČR, a to buď sám nebo prostřednictvím svého budoucího zaměstnavatele. Prodloužení povolení si má již zaměstnanec vyřizovat sám na území ČR. I cizinci, kteří si hledají práci přes personální agenturu potřebují také pracovní povolení.

Zákon o zaměstnanosti v § 89 řeší oblast povolení k zaměstnání cizince. Migrant může být zaměstnán, je-li držitelem platné zaměstnanecké karty, nebo modré karty, pokud tento zákon nestanoví jinak. Cizinec může být do zaměstnání přijat i v okamžiku, má-li platné povolení k zaměstnání vydané krajskou pobočkou ÚP a platné povolení k pobytu na území ČR podle zákona o pobytu. Platnost povolení k zaměstnání může ÚP cizinci na základě jeho žádosti prodloužit, a to i opakovaně. Avšak vždy nejdéle po dobu 2 let. Nejdříve může o prodloužení platnosti požádat 3 měsíce a nejpozději 30 dnů před uplynutím doby platnosti vydaného povolení k zaměstnání. Veškeré náležitosti, které by žádost měla obsahovat, jsou stanoveny v tomto zákoně.

V zákoně o zaměstnanosti jsou definovány případy, kdy se k zaměstnání cizince nevyžaduje ani povolení k zaměstnání, zaměstnanecká karta, či modrá karta. Tyto případy jsou uvedeny v § 98. Jedná se např. o situace,

kdy cizinec má povolený trvalý pobyt, migrant, byl udělen azyl a cizinec, který se připravuje na území ČR soustavně na budoucí povolání.

2.6.5 Problémy spojené se ztrátou zaměstnání

Získat pracovní povolení je jak pro firmy, tak i pro migranty poměrně komplikované. V některých profesích téměř nemožné. V ČR je v evidenci přibližně půl milionu nezaměstnaných, kteří splňují kvalifikaci, a zájem státu je, aby na volná místa nastoupili přednostně oni. Pracovní povolení je možné získat na pracovní místa, kde není dostatek kvalifikovaných Čechů, např. elektroinstalační práce, nebo pokud se jedná o pozice, kde Česidlouhodobě nejeví zájem pracovat. To jsou např. těžké manuální nebo monotónní práce. Problém pro migranty bez trvalého pobytu nastává v okamžiku, kdy se nachází v ČR za účelem zaměstnání a jsou zaměstnaní jinak než na hlavní pracovní poměr. Cizincům, kteří si v ČR odpracovali alespoň 1 rok, se poskytuje ochranná 60 denní lhůta pro hledání nové práce.

Modrá karta

Modrá karta je povolení k dlouhodobému pobytu na území ČR za účelem výkonu zaměstnání, které vyžaduje vysokou kvalifikaci. Modrá karta se vydává pracovníkům s vyšším odborným nebo vysokoškolským vzděláním. Zaměstnavatel musí souhlasit se zařazením volného pracovního místa do centrální evidencie volných pracovních míst obsaditelných držiteli modré karty. Podmínkou je pracovní smlouva s hrubou mzdou, která odpovídá alespoň 1,5násobku průměrné hrubé roční mzdy v České republice.

Platnost modré karty je stanovena na dobu výkonu zaměstnání uvedenou v pracovní smlouvě plus 3 měsíce, nejdéle však na 2 roky. Modrá karta je určena pro cizince ze zemí, které nejsou členy EU a na které se nevztahuje některá z výjimek uvedených v §98 zákona o zaměstnanosti. Platí zde, že občané zemí EU, Norska, Islandu, Lichtenštejnska, Švýcarska a jejich rodinní příslušníci nepotřebují pro práci v ČR ani povolení k zaměstnání, ani modrou, ani zelenou kartu.

Zaměstnanecká karta

Zákon č. 101/2014 Sb., zavedl s účinností od 24. 6. 2014 zaměstnanecké karty, které mají opět duální charakter. Zaměstnaneckou kartou se rozumí povolení k dlouhodobému pobytu.

Žádost o zaměstnaneckou kartu podává cizinec, který bude v ČR pracovat déle než 3 měsíce.

Pro její vydání je nutná pracovní smlouva, dohoda o pracovní činnosti nebo smlouva o smlouvě budoucí. Týdenní pracovní doba musí činit nejméně 15 hodin a výdělek nesmí být nižší než minimální mzda. Platnost této karty je na dobu výkonu zaměstnání, která je stanovena v pracovní smlouvě, nejdéle však 2 roky.

Zaměstnanecká karta je určena cizincům ze zemí, které nejsou členy EU a na které se nevztahuje některá z výjimek uvedených v § 98 zákona o zaměstnanosti. Místa určená pro žadatele o zaměstnaneckou kartu lze opět najít v centrální evidenci volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Stále zde platí pravidlo, že pracovní místo může být nabídnuto cizinci ve chvíli, kdy ÚP do 30 dnů po nahlášení volného místa nenajde vhodného uchazeče z ČR či států EU. Formulář žádosti o zaměstnaneckou kartu je dostupný na webových stránkách ÚP. Cizinec je povinen předložit platný cestovní doklad, 2 aktuální fotografie, doklady k prokázání kvalifikace, doklad o zajištění ubytování, pracovní smlouvu pro výkon zaměstnání. Jde-li o regulované povolání – doklad o splnění podmínek pro jeho vykonávání. Migrant může být požádán i o lékařskou zprávu či výpis z rejstříku trestů.

2.6.6 Zdanění cizinců

povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i na příjmy, V této oblasti je třeba nejprve rozlišit, zda se jedná o daňového rezidenta, či nerezidenta. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních

z příjmů tyto pojmy definuje. Za poplatníky jsou považováni daňoví rezidenti ČR, pokud mají na území ČR bydliště, nebo se zde obvykle zdržují. Poplatníky obvykle se zdržující na území ČR jsou ti, kteří zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce. Daňoví rezidenti mají neomezenou daňovou které této osobě plynou ze zdrojů v zahraničí. Naopak daňový nerezident je fyzická osoba, která není daňovým rezidentem a má omezenou daňovou povinnost. Zdaňuje tedy jen příjmy, které vznikly na území ČR.

Pokud je cizinec podle zákona považován za daňového rezidenta, má stejné podmínky jako český občan. Daňový nerezident má procentuelní výši zdanění stejnou jako český občan. Také cizinec může uplatnit daňové zvýhodnění na dítě, ale musí podat daňové přiznání a odpočet mu je uznán za celý rok zpětně. Nebo musí požádat finanční úřad o vydání „daňového domicilu“, který potvrzuje, že je daňový rezident. V tomto případě by migrant mohl uplatnit daňové zvýhodnění na dítě měsíčně i u zaměstnavatele. To samé platí i u ostatních možných odpočtů z daní, kterými jsou např. úroky z hypotéky, životní nebo penzijní připojištění.

Určení daňového rezidentství je skutečně podstatné z důvodu zjištění, kde mají být zdaněny celosvětové příjmy konkrétní fyzické osoby. Některé příjmy jsou prvotně zdaněny ve státě jejich zdroje. Daňoví rezidenti mají takto povinnost tyto příjmy přiznat znovu ve státě, kde jsou daňovými rezidenty. Aby nedocházelo ke dvojímu zdanění, jsou uvedeny ve smlouvách o zamezení dvojího zdanění (dále jen „SZDZ“) metody, jimiž se tomuto zdanění zabráni.

2.7 Zákoník práce

Základním zákonem, který se zabývá problematikou pracovního práva je Zákoník práce. Tento zákon je velmi živým dokumentem. Ve schvalovacím řízení je jeho novelizace, která by měla vstoupit v platnost v průběhu roku 2017 a 2018. Proto se těmito novinkami tento dokument nebude zabývat. Podle Zákoníku práce je třeba postupovat v jednotlivých právních subjektech, které zaměstnávají pracovníky.

Pro rozsáhlost Zákoníku práce je do tohoto dokumentu vybráno pouze několik ustanovení Zákoníku práce.

2.7.1 Minimální mzda

Minimální mzda je nejnižší přípustná výše odměny za práci v základním pracovněprávním vztahu podle § 3. Mzda, plat nebo odměna z dohody nesmí být nižší než minimální mzda. Do mzdy a platu se pro tento účel nezahrnuje mzda ani plat za práci přesčas, příplatek za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli.

Výši základní sazby minimální mzdy a dalších sazeb minimální mzdy odstupňovaných podle míry vlivů omezujících pracovní uplatnění zaměstnance a podmínky pro poskytování minimální mzdy stanoví vláda nařízením, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku s přihlédnutím k vývoji mezd a spotřebitelských cen. Nedosáhne-li mzda, plat nebo odměna z dohody minimální mzdy, je zaměstnavatel povinen zaměstnanci poskytnout doplatek.

2.7.2 Zaručená mzda

Je upravena v §112 ZP. Zaručenou mzdou je mzda nebo plat, na kterou zaměstnanci vzniklo právo podle tohoto zákona, smlouvy, vnitřního předpisu, mzdového výměru nebo platového výměru §113 odst. 4 a §136 ZP.

Nejnižší úroveň zaručené mzdy a podmínky pro její poskytování zaměstnancům, jejichž mzda není sjednána v kolektivní smlouvě, a pro zaměstnance, kterým se za práci poskytuje plat, stanoví vláda nařízením, a to zpravidla s účinností od počátku kalendářního roku s přihlédnutím k vývoji mezd a spotřebitelských cen. Nejnižší úroveň zaručené mzdy nesmí být nižší než částka, kterou stanoví tento zákon v §111 odst. 2 jako základní sazbu minimální mzdy. Další nejnižší úrovně zaručené mzdy se stanoví diferencovaně podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce tak, aby maximální zvýšení činilo alespoň dvojnásobek nejnižší úrovně zaručené mzdy. Podle míry vlivů omezujících pracovní uplatnění zaměstnance může vláda stanovit nejnižší úroveň zaručené mzdy podle věty druhé a třetí až o 50 % nižší.

Nedosáhne-li mzda nebo plat bez mzdy nebo platu za práci přesčas, příplatku za práci ve svátek, za noční práci, za práci ve ztíženém pracovním prostředí a za práci v sobotu a v neděli příslušné nejnižší úrovně zaručené mzdy je zaměstnavatel povinen zaměstnanci poskytnout doplatek.

2.7.3 Pracovní smlouva

Pracovní poměr se zakládá pracovní smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Pracovní smlouva musí být uzavřena písemně.

Pracovní smlouva musí obsahovat druh práce, který má zaměstnanec pro zaměstnavatele vykonávat, místo nebo místa výkonu práce, ve kterých má být práce vykonávána a den nástupu do práce.

Není-li v pracovní smlouvě sjednáno pravidelné pracoviště pro účely cestovních náhrad, platí, že pravidelným pracovištěm je místo výkonu práce sjednané v pracovní smlouvě. Jestliže je však místo výkonu práce sjednáno šířeji než jedna obec, považuje se za pravidelné pracoviště obec, ve které nejčastěji začínají cesty zaměstnance za účelem výkonu práce. Pravidelné pracoviště pro účely cestovních náhrad nesmí být sjednáno šířeji než jedna obec.

Zaměstnanci v pracovním poměru musí být přidělována práce v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby, s výjimkou konta pracovní doby. Zaměstnanec v dalším základním pracovněprávním vztahu u téhož zaměstnavatele nesmí vykonávat práce, které jsou stejně druhově vymezeny.

2.7.4 Zkušební doba

Je-li sjednána zkušební doba, nesmí být delší než 3 měsíce po sobě jdoucí ode dne vzniku pracovního poměru, 6 měsíců po sobě jdoucích ode dne vzniku pracovního poměru u vedoucího zaměstnance. Zkušební dobu je možné sjednat rovněž v souvislosti se jmenováním na vedoucí pracovní místo. Zkušební dobu je možné sjednat nejpozději v den, který byl sjednán jako den nástupu do práce, nebo v den, který byl u veden jako den jmenování na pracovní místo vedoucího zaměstnance. Sjednaná zkušební doba nesmí být dodatečně prodlužována. O dobu celodenních překážek v práci, pro které zaměstnanec nekoná práci v průběhu zkušební doby, a o dobu celodenní dovolené se však zkušební doba prodlužuje. Zkušební doba nesmí být sjednána delší, než je polovina sjednané doby trvání pracovního poměru. Zkušební doba musí být sjednána písemně.

2.7.5 Pracovní poměr na dobu určitou

Pracovní poměr trvá po dobu neurčitou, nebyla-li výslovně sjednána doba jeho trvání. Doba trvání pracovního poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami nesmí přesáhnout 3 roky a ode dne vzniku prvního pracovního poměru na dobu určitou může být opakována nejvýše dvakrát. Za opakování pracovního poměru na dobu určitou se považuje rovněž i jeho prodloužení. Jestliže od skončení předchozího pracovního poměru na dobu určitou uplynula doba 3 let, k předchozímu pracovnímu poměru na dobu určitou mezi týmiž smluvními stranami se nepřihlíží.

2.7.6 Pracovní cesta

Pracovní cestou se rozumí časově omezené vyslání zaměstnance zaměstnavatelem k výkonu práce mimo sjednané místo výkonu práce. Zaměstnavatel může vyslat zaměstnance na dobu nezbytné potřeby na pracovní cestu jen na základě dohody s ním. Zaměstnanec na pracovní cestě koná práci podle pokynů vedoucího zaměstnance, který ho na pracovní cestu vyslal.

Vysílá-li zaměstnavatel zaměstnance na pracovní cestu k plnění svých úkolů do jiné organizační složky (k jinému zaměstnavateli), může pověřit jiného vedoucího zaměstnance (jiného zaměstnavatele), aby zaměstnanci dával pokyny k práci, popřípadě jeho práci organizoval, řídil a kontroloval; v pověření je třeba vymežit jeho rozsah. S pověřením podle věty první musí být zaměstnanec seznámen. Vedoucí zaměstnanci jiného zaměstnavatele však nemohou vůči zaměstnanci jménem vysílajícího zaměstnavatele právně jednat.

2.7.7 Ukončení pracovního poměru

Pracovní poměr může být rozvázán jen dohodou, výpovědí, okamžitým zrušením, zrušením ve zkušební době. Pracovní poměr na dobu určitou končí také uplynutím sjednané doby.

Pracovní poměr cizince nebo fyzické osoby bez státní příslušnosti, pokud k jeho skončení nedošlo již jiným způsobem, končí dnem, kterým má skončit jejich pobyt na území České republiky podle vykonatelného rozhodnutí o zrušení povolení k pobytu, dnem, kterým nabyl právní moci rozsudek ukládající těmto osobám trest vyhoštění z území České republiky, uplynutím doby, na kterou bylo vydáno povolení k zaměstnání²⁰), zaměstnanecká karta nebo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.

Dohoda

Podle §49 ZP dohodnou-li se zaměstnavatel a zaměstnanec na rozvázání pracovního poměru, končí pracovní poměr sjednaným dnem. Dohoda o rozvázání pracovního poměru musí být písemná.

Výpověď, výpovědní doba a výpovědní důvody

Podle §50 ZP musí být výpověď z pracovního poměru písemná, jinak se k ní nepřihlíží. Zaměstnavatel může dát zaměstnanci výpověď jen z důvodu výslovně stanoveného v §52 ZP. Zaměstnanec může dát zaměstnavateli výpověď z jakéhokoli důvodu nebo bez uvedení důvodu. Dá-li zaměstnavatel zaměstnanci výpověď, musí důvod ve výpovědi skutkově vymezit tak, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným důvodem. Důvod výpovědi nesmí být dodatečně měněn. Výpověď může být odvolána pouze se souhlasem druhé smluvní strany; odvolání výpovědi i souhlas s jejím odvoláním musí být písemné.

Byla-li dána výpověď, skončí pracovní poměr uplynutím výpovědní doby. Výpovědní doba musí být stejná pro zaměstnavatele i zaměstnance a činí nejméně 2 měsíce, s výjimkou vyplývající z §51a. Byla-li výpověď ze strany zaměstnance dána v souvislosti s přechodem práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo přechodem výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů, platí, že pracovní poměr skončí nejpozději dnem, který předchází dni nabytí účinnosti přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů nebo dni nabytí účinnosti přechodu výkonu práv a povinností z pracovněprávních vztahů.

Výpovědní doba smí být prodloužena jen smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem; tato smlouva musí být písemná.

Okamžité zrušení pracovního poměru zaměstnavatelem

Zaměstnavatel může výjimečně pracovní poměr okamžitě zrušit jen tehdy, byl-li zaměstnanec pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu delší než 1 rok, nebo byl-li pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin spáchaný při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na dobu nejméně 6 měsíců, porušil-li zaměstnanec povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci zvláště hrubým způsobem. Zaměstnavatel nesmí okamžitě zrušit pracovní poměr s těhotnou zaměstnankyní, zaměstnankyní na mateřské dovolené, zaměstnancem nebo zaměstnankyní, kteří čerpají rodičovskou dovolenou.

Zaměstnanec může pracovní poměr okamžitě zrušit, jestliže, podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem pracovně-lékařských služeb nebo rozhodnutí příslušného správního orgánu, který lékařský posudek přezkoumává, nemůže dále konat práci bez vážného ohrožení svého zdraví a zaměstnavatel mu neumožnil v době 15 dnů ode dne předložení tohoto posudku výkon jiné pro něho vhodné práce, nebo zaměstnavatel mu nevyplatil mzdu nebo plat nebo náhradu mzdy nebo platu anebo jakoukoli jejich část do 15 dnů po uplynutí období splatnosti (§141 odst. 1). Zaměstnanci, který okamžitě zrušil pracovní poměr, přísluší od zaměstnavatele náhrada mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělků za dobu, která odpovídá délce výpovědní doby. Pro účely náhrady mzdy nebo platu se použije §67 odst. 3.

Skončení pracovního poměru na dobu určitou

Pracovní poměr na dobu určitou může skončit také ostatními způsoby uvedenými v §48 odst. 1, 3 a 4. Byla-li doba trvání tohoto pracovního poměru omezena na dobu konání určitých prací, je zaměstnavatel povinen upozornit zaměstnance na skončení těchto prací včas, zpravidla alespoň 3 dny předem. Pokračuje-li zaměstnanec po uplynutí sjednané doby (§48 odst. 2) s vědomím zaměstnavatele dále v konání prací, platí, že se jedná o pracovní poměr na dobu neurčitou.

Zrušení pracovního poměru ve zkušební době

Zaměstnavatel i zaměstnanec mohou zrušit pracovní poměr ve zkušební době z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu. Zaměstnavatel nesmí ve zkušební době zrušit pracovní poměr v době prvních 14 kalendářních dnů a v období od 1. ledna 2012 do 31. prosince 2013 v době prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény) zaměstnance. Pro zrušení pracovního poměru ve zkušební době se vyžaduje písemná forma, jinak se k němu nepřihlíží. Pracovní poměr skončí dnem doručení zrušení, není-li v něm uveden den pozdější.

Odstupné

Zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v §52 písm. a) až c) nebo dohodou z týchž důvodů, přísluší od zaměstnavatele při skončení pracovního poměru odstupné ve výši nejméně jednonásobku jeho průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval méně než 1 rok, dvojnásobku jeho průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval alespoň 1 rok a méně než 2 roky, trojnásobku jeho průměrného výdělku, jestliže jeho pracovní poměr u zaměstnavatele trval alespoň 2 roky, součtu trojnásobku jeho průměrného výdělku a částek uvedených v písmenech a) až c), jestliže dochází k rozvázání pracovního poměru v době, kdy se na zaměstnance vztahuje v kontu pracovní doby postup podle §86 odst. 4.

Za dobu trvání pracovního poměru se považuje i doba trvání předchozího pracovního poměru u téhož zaměstnavatele, pokud doba od jeho skončení do vzniku následujícího pracovního poměru nepřesáhla dobu 6 měsíců.

Zaměstnanci, u něhož dochází k rozvázání pracovního poměru výpovědí danou zaměstnavatelem z důvodů uvedených v § 52 písm. d) nebo dohodou z týchž důvodů, přísluší od zaměstnavatele při skončení pracovního poměru odstupné ve výši nejméně dvanáctinásobku průměrného výdělku. Byl-li se zaměstnancem rozvázán pracovní poměr, protože nesmí podle lékařského posudku vydaného poskytovatelem pracovně-lékařských služeb nebo rozhodnutím příslušného správního orgánu, který lékařský posudek přezkoumává, dále konat dosavadní práci pro pracovní úraz nebo pro onemocnění nemocí z povolání, a zaměstnavatel se zcela zproští své povinnosti podle § 270 odst. 1, odstupné podle věty druhé zaměstnanci nepřisluší.

Pro účely odstupného se průměrným výdělkem rozumí průměrný měsíční výdělek. Odstupné je zaměstnavatel povinen zaměstnanci vyplatit po skončení pracovního poměru v nejbližším výplatním termínu určeném u zaměstnavatele pro výplatu mzdy nebo platu, pokud se písemně nedohodne se zaměstnancem na výplatě odstupného v den skončení pracovního poměru nebo na pozdějším termínu výplaty.

3 Pracovní právo

Základním předpokladem pro vybudování silné pozice a udržení se na trhu mezi silnou konkurencí, je nutné disponovat kvalitním, odborně připraveným a flexibilním týmem zaměstnanců. Ten musí bezpodmínečně zvládat narůstající požadavky na pracovní sílu z pohledu vědecko-technického rozvoje, přinášejícího neustále nové technologie, ale musí být také náležitě motivován. Samostatné hledání nových řešení, která vedou k

zlepšení celkových výsledků daných dílčích úkolů, ať už v pracovních skupinách-týmech nebo i individuálně, je potom pro danou organizaci, podnik či firmu určitě vítaným bonusem, který tvoří největší bohatství jejího potenciálu.

Dle zákona o zaměstnanosti (viz 435/2004 §10 až 12) je právnická nebo fyzická osoba povinna plnění běžných úkolů vyplývajících z předmětu její činnosti zajišťovat svými zaměstnanci, které k tomu účelu zaměstnává v pracovních vztazích podle zákoníku práce.

V pracovněprávních vztazích je zakázána jakákoliv diskriminace zaměstnanců z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, jazyka, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu, zdravotního stavu, věku, manželského a rodinného stavu nebo povinností k rodině. Je zakázáno též takové jednání, které diskriminuje nikoliv přímo, ale až ve svých důsledcích, jakož i jednání spočívající v navádění k diskriminaci. **Zakazuje se činit nabídky zaměstnání, které jsou v rozporu s výše uvedeným diskriminačním opatřením** (např. podmiňovat věk zaměstnance do 30 roků).

Co je považováno za přímou a nepřímou diskriminaci, obtěžování a také sexuální obtěžování, je definováno v zákoníku práce.

Výkon člověka závisí nejen na jeho fyzických a psychických schopnostech, ale také na vůli tyto schopnosti co nejlépe využít. Podnik se proto musí snažit, aby tento hospodářský výrobní faktor (lidská práce), byl využit v takové míře, aby nedocházelo k podceňování odborných schopností, které by v důsledku způsobilo nespokojenost zaměstnanců. K rozhodujícím faktorům tak patří nejen výše odměny za odvedenou práci, ale zaměstnanec musí být přesvědčen o tom, že je podle svého výkonu placen. Jeho iniciativu lze stimulovat rovněž dalšími, dobrovolnými složkami v podobě různých benefitů sociální politiky podniku.

3.1 Pracovní poměr

Dle povahy práce, na kterou jsou zaměstnanci přijímáni, lze rozdělit vznikající pracovně právní vztahy na pracovní poměry a dohody. Nejběžnější je pracovní poměr.

Zaměstnanec v pracovním poměru se podílí svou prací za mzdu podle pokynů zaměstnavatele na plnění jeho úkolů. Pracovní poměr se zakládá pracovní smlouvou, případně jmenováním. Způsob vzniku pracovního poměru je uveden v §33 a §37 ZP. Zaměstnavatel je povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu, vytvářet podmínky pro úspěšné plnění jeho pracovních úkolů. Zaměstnanec je povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práce podle pracovní smlouvy v rozvržené týdenní pracovní době a dodržovat povinnosti, které mu vyplývají z pracovního poměru §38 ZP.

Pracovní poměr je sjednán na dobu neurčitou, pokud nebyla v pracovní smlouvě výslovně sjednána doba jeho trvání §39 ZP. V pracovní smlouvě může být sjednána zkušební doba, která činí maximálně tři měsíce §35 ZP. Pracovní poměr na základě pracovní smlouvy vzniká dnem, který byl sjednán v pracovní smlouvě jako den nástupu do práce §36 ZP. Pracovní poměr uzavírá zaměstnanec se zaměstnavatelem zpravidla pro stanovenou týdenní pracovní dobu (délka pracovní doby činí nejvýše 40 hodin týdně).

Kratší pracovní dobu může zaměstnavatel sjednat se zaměstnancem na jeho žádost ze zdravotních důvodů, nebo jiných vážných důvodů, pokud to dovoluje provoz zaměstnavatele. Zaměstnanci s kratší pracovní dobou náleží mzda odpovídající této kratší pracovní době. V zákoníku práce jsou rozlišeny v podstatě tři druhy pracovního poměru: hlavní pracovní poměr, souběžný a vedlejší. Hlavní pracovní poměr je takový, ve kterém zaměstnanec pracuje na celou zákonnou pracovní dobu, obvykle tedy v rozsahu 40 hodin týdně (výjimky jsou například u zaměstnanců v dolech).

Zaměstnavatel nemá možnost zaměstnanci zakázat, aby zároveň pracoval i pro jiného zaměstnavatele (s výjimkou takzvané konkurenční doložky, která zaměstnanci zakazuje bez souhlasu zaměstnavatele podnikat ve stejném oboru jako zaměstnavatel, či pracovat pro jinou firmu, která působí ve stejném oboru jako jeho zaměstnavatel). Na plný úvazek, to znamená obvykle na 40 hodin týdně, však může zaměstnanec pracovat pouze u jednoho zaměstnavatele.

Má-li zaměstnanec sjednán **hlavní pracovní poměr** (tedy na 40 hodin týdně) a vedle má uzavřený ještě další na kratší pracovní dobu, je ten druhý takzvaným pracovním poměrem vedlejším. Vedlejší pracovní poměr musí být vždy uzavřený na kratší pracovní dobu.

V případě **vedlejšího pracovního** poměru platí odlišná právní úprava než u hlavního či souběžného pracovního poměru. Nejpodstatnější odchylkou je způsob ukončení vedlejšího pracovního poměru, neboť ten může jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel kdykoli ukončit výpovědí, a to i bez udání důvodu výpovědi – a výpovědní doba činí 15 dnů. Běh této doby začíná dnem, kdy byla výpověď doručena druhé straně. Dá-li zaměstnavatel zaměstnanci výpověď z vedlejšího pracovního poměru, nemusí zaměstnanci nabídnout jinou vhodnou práci. V případě skončení vedlejšího pracovního poměru neplatí ani takzvané ochranné doby, ve kterých zaměstnanci nelze dát výpověď (například nemoc).

3.2 Dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr

Zaměstnavatel má zajišťovat plnění svých úkolů především zaměstnanci v pracovním poměru. V dohodách o pracích konaných mimo pracovní poměr není zaměstnavatel povinen rozvrhnout zaměstnanci pracovní dobu. Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním §250 ZP. Výše odměny z dohody a podmínky pro její poskytování se sjednávají v dohodě o provedení práce nebo v dohodě o pracovní činnosti §138 ZP.

Na základě uzavřených dohod jsou zaměstnanci povinni zejména pracovat řádně podle svých sil, znalostí a schopností, plnit pokyny nadřízených vydané v souladu s právními předpisy a spolupracovat s ostatními zaměstnanci, využívat pracovní dobu a výrobní prostředky k vykonávání svěřených prací, plnit kvalitně a včas pracovní úkoly, dodržovat právní předpisy vztahující se k práci jimi vykonávané; dodržovat ostatní předpisy vztahující se k práci jimi vykonávané, pokud s nimi byli řádně seznámeni, řádně hospodařit s prostředky svěřenými jim zaměstnavatelem a střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.

Zaměstnavatel může uzavřít se zaměstnancem Dohodu o provedení **práce §75 ZP** nebo Dohodu o pracovní činnosti **§76 ZP**. Rozsah práce, na který se dohoda o provedení práce uzavírá, nesmí být větší než 300 hodin v kalendářním roce. Do rozsahu práce se započítává také doba práce konaná zaměstnancem pro zaměstnavatele v témže kalendářním roce na základě jiné dohody o provedení práce. V dohodě o provedení práce musí být uvedena doba, na kterou se tato dohoda uzavírá. Dohodu o pracovní činnosti může zaměstnavatel s fyzickou osobou uzavřít, i když rozsah práce nebude přesahovat v témže kalendářním roce 300 hodin.

Na základě dohody o pracovní činnosti není možné vykonávat práci v rozsahu překračujícím v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby. Dohodu o pracovní činnosti je zaměstnavatel povinen uzavřít písemně, jinak je neplatná; jedno vyhotovení této dohody vydá zaměstnanci. Není-li sjednán způsob zrušení dohody o pracovní činnosti, je možné ji zrušit dohodou účastníků ke sjednanému dni; jednostranně může být zrušena z jakéhokoliv důvodu nebo bez uvedení důvodu s 15-ti denní výpovědní dobou, která začíná dnem, v němž byla výpověď doručena druhému účastníku. Okamžité zrušení dohody o pracovní činnosti může být však sjednáno jen pro případy, kdy je možné okamžitě zrušit pracovní poměr.

3.3 Brigády, výpomoci, domácí práce

Tento neoficiální (ale dosud často používaný) název je zpravidla uzavřený pracovněprávní vztah na krátké období. V praxi to znamená zaměstnání zaměstnance v některé podobě pracovního poměru nebo na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr (různé příležitostné, jednorázové nepravidelné práce, práce malého rozsahu apod.).

Pracovně právní předpisy neznají pojem "brigádník", a proto je potřeba například na studenta či důchodce pohlížet z pracovně právního hlediska jako na každou jinou fyzickou osobu (zaměstnance).

Právní možnosti zaměstnávání fyzických osob v závislé práci vycházejí ze **Zákoníku práce** – pracovní poměr na dobu určitou, dohoda o pracovní činnosti nebo dohoda o provedení práce nebo z **občanského zákoníku** – uzavření smlouvy nepojmenované nebo příkazní. Pro zdanění příjmů "brigádníků" nemá daňový zákon žádné zvláštní ustanovení a tyto příjmy podle své povahy obvykle patří mezi příjmy ze závislé činnosti definované v **§6 zákona 586/1992 Sb.** Zaměstnaní na **nepravidelnou výpomoc** vykonávají v pracovním poměru sjednané práce jen občas a nepravidelně podle potřeb zaměstnavatele a na jeho výzvu.

Domácký zaměstnanec je zaměstnanec v pracovním poměru, který nepracuje na pracovišti zaměstnavatele, ale vykonává sjednané práce doma v pracovní době, kterou si sám rozvrhuje. Práce doma musí být se zaměstnancem dohodnuta, nelze ho k ní nutit.

Možnost mít a zároveň „nemít“ zaměstnance vyplývá ze zákoníku práce §42 ZP, který umožňuje dočasně přidělit zaměstnance k výkonu jiné práce k jiné právnické nebo fyzické osobě. Dále pak zákoník práce umožňuje zaměstnávání cizích zaměstnanců formou agenturního zaměstnávání, které je definováno v **§2 ZP o dst. 5** a v **§308-309 ZP**. Zaměstnanci tím nevznikne nový pracovní poměr a zůstává v pracovním poměru ke svému původnímu zaměstnavateli. Zaměstnanci přiděluje úkoly, řídí ho a kontroluje po dobu přidělení jiný zaměstnavatel. Zaměstnávání cizích zaměstnanců dle §42 má řešit přechodný stav, kdy pro zaměstnance v mateřské firmě není dostatek práce, a nemá sloužit prvotně k uspokojování potřeb jiných zaměstnavatelů.

3.4 Mzdový systém podniku

Pojmem mzda se rozumí peněžité plnění, poskytované zaměstnanci za práci, a to podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti, a zároveň v závislosti na pracovních podmínkách, výkonnosti a dosahovaných pracovních výsledků. Mzda jako odměna jednoho výrobního faktoru je pro podnik významnou veličinou ovlivňující náklady. Stanovit přiměřenou mzdu za vykonanou práci je prvořadým úkolem mzdového systému podniku, který jím vyjadřuje své záměry a sleduje cíle v oblasti mzdové politiky, kterých podnik hodlá dosáhnout.

3.5 Mzdové tarify

Ve většině větších podniků se pro ocenění hodnoty práce používají mzdové tarify. Jsou to tarifní stupně, což je v podstatě sazba v korunách za jednotku času, obvykle hodinu nebo měsíc.

Tarifní stupně a rozpětí tarifů tvoří mzdovou strukturu. Rozpětí mzdového tarifu by mělo být takové, aby umožňovalo dostatečně diferencovat odměnu pracovníka podle jeho výkonu a zásluh. Tato tarifní stupnice je obvykle jedním z nejvíce sledovaných bodů kolektivního vyjednávání. Již několik let je trendem, že je obvykle ve větších organizacích dosaženo zvýšení mezd o několik procent. Další skupinou požadavků na zvýšení mzdových tarifů jsou i požadavky na příplatky za zhoršené pracovní podmínky, jako je např. neobvyklá pracovní doba, nezdravé prostředí, či jiná netypická specifika pracovní činnosti. Mzdová zvýhodnění za tento nestandard jsou obvykle vyplácena formou příplatků k tarifní mzdě nebo procentem z průměrného výdělku či absolutní sazbou v korunách za hodinu.

Práce přesčas je posuzována v souladu se zákoníkem práce. Práci přesčas je možné konat jen výjimečně. Práci přesčas může zaměstnavatel zaměstnanci nařídit jen z vážných provozních důvodů. Nařízená práce přesčas nesmí u zaměstnance činit více než 8 hodin v jednotlivých týdnech a 150 hodin v kalendářním roce.

Zaměstnanci přísluší za dobu **práce přesčas** dosažená mzda a příplatek ve výši 25 % průměrného výdělku nebo náhradní volno, dohodly-li se takto obě strany. Náhradní volno se poskytuje v rozsahu práce konané přesčas, za kterou není poskytnut příplatek. Toto volno je zaměstnavatel povinen poskytnout do tří měsíců po výkonu práce přesčas nebo v jinak dohodnuté lhůtě. Sazba 25 % příplatku k dosažené mzdě je stanovena zákoníkem práce jako minimální. Podnik může poskytovat vyšší sazbu nebo sazby diferencovat na všední dny a víkendy. Svátkem se rozumí státní svátek a ostatní svátek, který je dnem placeného volna. Obě strany se

mohou dohodnout na mzdě, ve které je práce přesčas již zohledněna, nejvíce však v rozsahu 150 hodin za kalendářní rok.

Zákoník práce v §115 vymezuje, že zaměstnavatel je povinen zaplatit za **práci ve svátek** dosaženou mzdou a náhradní volno v rozsahu práce konané ve svátek. Je možné se dohodnout na čerpání volna nebo je možné volno nahradit mzdou nejméně ve výši průměrného výdělku. V komentáři k tomuto paragrafu je uvedeno, které dny na daný rok jsou brány jako státní svátky.

Dalším mzdovým zvýhodněním je i mzdový příplatek za noční práci. Za tento výkon přísluší pracovníkovi dosažená mzda a příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku. Stejná minimální výše příplatku náleží zaměstnancům i za práci ve ztíženém pracovním prostředí. Vymezení prostředí, které je možné takto posuzovat pro účely příplatků ke mzdě, je stanoveno vládním nařízením.

Odměna za **práci v sobotu a v neděli** je stanovena §118 a činí 10 % průměrného výdělku plus dosažená mzda za tuto práci.

Zákoník práce dále upravuje podmínky, za kterých je možné pracovníkovi poskytnout **naturální mzdu**. Tato forma odměny není příliš obvyklá, využívá se především v provozech, které vyrábějí nebo obchodují s produkty, použitelnými v domácnosti. Takovým příkladem můžou být například tzv. naturálie – obilí, brambory nebo dříve velmi obvyklé, uhlí. Zákon zároveň taxativně uvádí, které výrobky nelze takto poskytnout. Jedná se především o návykové látky: alkohol, tabákové výrobky. Poskytnutou naturálií může být i služba v obvyklé nebo nižší ceně, než kterou zaměstnavatel obvykle účtuje.

3.6 Stanovení mzdové formy

Mzdové formy jsou odrazem celého mzdového systému organizace. Musí být zvolen takový systém, který dokáže spravedlivě ohodnotit výkony jednotlivců i kolektivů, s tím, že jsou v něm obsaženy všechny potřebné motivační prvky. Mzdová forma musí být natolik elastická, aby při odměňování práce brala bezpodmínečně v úvahu rozdíly ve výkonnosti.

Z praxe známe dvě základní mzdové formy a to výkonová mzda a časová mzda. Tyto formy se používají jako individuální i kolektivní. Ve větších organizacích jsou upraveny předpisem. Výkonová forma se dále rozlišuje jako úkolová nebo prémiová.

Výkonová mzda zajišťuje diferenciaci. Část mzdy záleží nejen na výkonu, ale i pracovních podmínkách, organizaci práce a často i výsledcích celé organizace. Obecně platí, že pohyblivá část výkonové mzdy je často spojována s pozicemi v obchodních útvarech nebo na pozicích v nižším a středním managementu. Pracovní výkon a chování pracovníka a kolektivu bývá hodnocen pomocí norem spotřeby práce.

Volba mzdové formy, která stanovuje výkon, může sloužit buď jen pro výpočet mzdy, nebo může být uplatněna i jako motivační nástroj pro zaměstnance. Cílem tvorby mzdy by mělo být zintenzivnění ochoty individuálně se zapojit a podávat lepší výkony.

Úkolová mzda je výsledkem podaného výkonu jednotlivce nebo i skupiny. Pro stanovení propočtu se používá **normovaný čas**. Je to jednotka, která odpovídá pracovní době při běžných výkonech. K tomu je potřeba použít časové studie, která normovaný čas přesně změří. Na skutečných individuálních výkonech je naopak založen **efektivní hodinový výdělek**. Při něm se skutečný výkon rovná běžnému výsledku, výkonnostní stupeň je stanoven na 100 %.

Podstata odměňování na základě **prémiové mzdy** je odlišná od úkolové mzdy. Prémiová mzda obsahuje základní mzdu, která je nezávislá na výkonu, ale součástí je i prémiová složka, která může být individuálně ovlivněna zaměstnancem nebo kolektivem. I v této složce je však potřeba zohlednit ochranu zdraví pracovníků a značnou míru spravedlnosti. Odměna by měla být srovnatelná se stejným výkonem v úkolové formě. Prémie lze rozdělit na prémii za vyšší výkon, prémii za kvalitu, prémii za úsporu výrobních faktorů, prémii za využití zařízení. Celkově se dá říci, že úkolová mzda však s sebou nese i riziko v podobě značného poklesu výdělku,

když dělník přes svou snahu není přechodně v situaci, která by mu výkon, např. s ohledem na osobní indispozici umožňovala. Proto je úkolová mzda spojována se zaručenou minimální mzdou.

Pro skupinu zaměstnanců je ve zvláštních případech používán **skupinový akord**. V podstatě jde o normovaný čas a minutový faktor, vyjádřený úkolovou směrnou sazbou/60. Tato forma lze použít v případech, kdy na jednom výrobku pracují současně dělníci s různou kvalifikací a jejich výkon trvá stejně dlouho. V případě sladěného týmu lze dosáhnout výhodného a spravedlivého odměňování. Bonusem pro podnik je potom i vzájemná kontrola pracovníků a také určitá motivace.

Časová mzda znamená pro zaměstnance odměnu za výkon, který podal za určitou časovou jednotku. Obvykle bývá stanovena částka za hodinu nebo měsíc. U této formy se počítá s obvyklým výkonem, který může do jisté míry určovat např. i výkon technického zařízení. Mzdové náklady se tudíž mění dle časových jednotek, které na daný výkon vycházejí (např. dny v měsíci). Předností je především jednoduchost zpracování mezd a žádné nebezpečí v důsledku příliš rychlého pracovního tempa. Nevýhodou může být i nepřilíživá motivace, protože zaměstnanec ví, že stejnou mzdu dostane i při nadstandardním výkonu. Tuto nesrovnalost je možné částečně odstranit kombinací časové mzdy s výkonnostním příplatkem. Tak je možné nastavit odměnu dle výkonu, chování a využitelnosti.

3.7 Příspěvek zaměstnavatelům, kteří vytvářejí nová pracovní místa

Dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti se stanoví podrobnosti zřizování společensky účelných pracovních míst a vytváření veřejně prospěšných prací.

Úřad práce, který příspěvek poskytuje, přihlíží k situaci na trhu práce, k době využití účelného pracovního místa nebo veřejně prospěšné práce (dále jen VPP), k době, která je nutná pro zřízení účelného pracovního místa nebo VPP, k předpokládaným nákladům na zřízení účelného pracovního místa a ke společenské účelnosti a efektivnosti nových pracovních míst.

Mezi formy příspěvku patří návratná finanční výpomoc (bezúročná půjčka), dotace na úhradu mezd (platů) a jejich náhrad včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, dotace na úhradu úroků z úvěru a jiná účelově určená dotace.

Výše dotace nebo nevratné finanční pomoci může činit na jedno účelné místo **maximálně 80.000 Kč** v závislosti na předpokládaných nákladech na jeho zřízení. Dotaci na mzdové náklady může úřad práce hradit pouze po dobu, po kterou je účelné pracovní místo obsazeno uchazečem o zaměstnání, **nejdéle však 24 měsíců**.

Pokud zaměstnavatel v souvislosti s přechodem na nový podnikatelský program nemůže zabezpečit pro zaměstnance práci (v rozsahu stanovené týdenní pracovní doby), může požadovat od úřadu práce příspěvek k částečné úhradě náhrady mzdy §117 zákona č. 435/2004 Sb.

Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytuje hmotné podpory zaměstnavatelům na vytváření nových pracovních míst v rámci investičních pobídek dle zákona č. 435/2004 Sb.

Hmotná podpora na vytváření nových pracovních míst může být poskytnuta zaměstnavateli, který vytvoří nová pracovní místa v územní oblasti, ve které průměrná míra nezaměstnanosti za 2 ukončená pololetí předcházející datu předložení záměru zaměstnavatele získat investiční pobídky dosahuje nejméně průměrné míry nezaměstnanosti v České republice. Do celkového počtu nově vytvořených míst se zahrnují místa vytvářená ode dne předložení záměru získat investiční pobídky.

4 Právní formy českých obchodních korporací podle zákona o obchodních korporacích a právní formy společností a družstev podle práva Evropské unie

Právní formy podnikatelských subjektů jsou definovány jako podnik jednotlivce, obchodní korporace a družstva (družstvo a evropská družstevní společnost). Obchodními korporacemi jsou osobní společnosti (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost), kapitálové společnosti (společnost s ručením omezeným a akciová společnost), dále evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení.

Podnikatel, který si vybral předmět své podnikatelské činnosti, si musí zvolit vhodnou právní formu. Buď může být subjekt fyzickou, nebo právnickou osobou. Právnická osoba pak může mít různé právní formy a může být založena jako podnikatelský subjekt, nebo jako nezisková organizace.

Zahraniční osoba, která uvažuje o založení české obchodní korporace, majetkové účasti na české obchodní korporaci, případně o přemístění sídla, které je doprovázeno změnou právní formy na českou obchodní korporaci, by měla mít alespoň přehledovou znalost o tom, jaké právní formy české obchodní korporace vůbec existují a jaké právní formy společností a družstev lze založit podle práva Evropské unie.

Právní úprava možných právních forem obchodních korporací, které jsou právnickými osobami, je obsažena v zákoně o obchodních korporacích. Dle znění tohoto zákona jsou obchodními korporacemi obchodní společnosti a družstva. Do obchodních společností zákon řadí veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným a akciovou společnost. Družstvem se rozumí družstvo a evropská družstevní společnost.

V souladu s přímo použitelnými předpisy Evropské unie, zákonem o obchodních korporacích a dalšími příslušnými zákony je možné založit také evropskou společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a již zmiňovanou evropskou družstevní společnost.

Zahraniční osoba si může v České republice vybrat ze všech uvedených právních forem českých obchodních korporací, případně zvolit právní formu jedné z evropských společností a družstev.

4.1 Podnik jednotlivce

Podnik jednotlivce vlastní jedna osoba, která ho sama řídí a provádí činnost spojenou s předmětem podnikání zpravidla sama. Tato osoba se nazývá fyzickou osobou nebo také osobou samostatně výdělečně činnou. Pokud se fyzická osoba povinně nebo dobrovolně zapíše do obchodního rejstříku, je povinna vést účetnictví. OSVČ podniká pod svým jménem a ručí veškerým svým majetkem za závazky souvisejícími s jeho podnikáním.

4.2 Obchodní korporace

Legislativně upravuje obchodní korporace zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Do obchodních korporací náleží veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropské společnosti a družstvo.

4.2.1 Veřejná obchodní společnost

Veřejná obchodní společnost patří mezi osobní společnosti. Zákon stanoví, že tato společnost musí mít alespoň dvě osoby, které se účastní na jejím podnikání nebo správě jejího majetku a ručí za její dluhy společně a nerozdílně. Účast společníků na podnikání může být osobní, ale také pouze majetková. Do právních vztahů však vstupuje společnost vlastním jménem, společníci stranami těchto vztahů nejsou.

Firma společnosti obsahuje označení „veřejná obchodní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou, a to „veř. obch. spol.“ nebo „v. o. s.“. Pokud by firma obsahovala alespoň jméno jednoho ze společníků, postačí označení „a spol.“.

Společníkem veřejné obchodní společnosti může být jak fyzická, tak právnická osoba. V případě, kdy je společníkem právnická osoba, vykonává společnická práva a povinnost jí pověřený zmocněnec. Tímto zmocněncem může být pouze fyzická osoba.

Zákon stanoví, že společníkem nemůže být ten, na jehož majetek byl v posledních 3 letech prohlášen konkurs, nebo byl návrh na zahájení insolvenčního řízení zamítnut pro nedostatek majetku, anebo byl konkurs zrušen proto, že je jeho majetek zcela nepostačující. Pokud by společnost i přesto vznikla, pak osoba, která zákaz porušila, by se společníkem nestala. Vzájemné právní poměry společníků se řídí zákonem a společenskou smlouvou, která musí obsahovat náležitosti uvedené v zákoně a lze ji měnit pouze dohodou všech společníků.

4.2.2 Komanditní společnost

Komanditní společnost je společnost, ve které alespoň jeden společník ručí za její dluhy omezeně (komanditista) a alespoň jeden společník neomezeně (komplementář). Řadí se k osobním společnostem, i když někteří jsou zastánci jejího smíšeného charakteru. Po celou dobu své existence musí mít společnost alespoň jednoho komanditistu a jednoho komplementáře, v opačném případě by ji soud zrušil a rozhodl o její likvidaci.

Firma obsahuje označení „komanditní společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „kom. spol.“ nebo „k. s.“. Zde je zapotřebí upozornit, že pokud je ve firmě uvedeno jméno komanditisty, ručí za dluhy společnosti jako komplementář, tedy neomezeně.

Komplementáři i komanditisté ručí za dluhy společnosti společně a nerozdílně. Ručení komanditistů je ale omezeno. Ze zákona komanditisté ručí do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku. Společenská smlouva může nově určit, do jaké výše komanditisté ručí za dluhy společnosti (tzv. komanditní sumu). Podmínkou je, že komanditní suma nesmí být nižší, než kolik činí vklad komanditisty a snižuje se v rozsahu, ve kterém komanditista splnil svou vkladovou povinnost.

4.2.3 Společnost s ručením omezeným

Ve společnosti s ručením omezeným ručí společníci za její dluhy společně a nerozdílně do výše v jaké nesplnili vkladové povinnosti podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku v době, kdy byli věřitelem vyzváni k plnění.

Firma obsahuje označení „společnost s ručením omezeným“, které může být nahrazeno zkratkou „spol. s r.o.“ nebo „s. r. o.“.

Zákon o obchodních korporacích neomezuje počet společníků. Společnost může mít jediného společníka, jedná se pak o jednočlennou společnost. Ta vzniká buď tak, že ji založí jediný společník, který se stane jediným zakladatelem, nebo se v průběhu trvání společnosti spojí všechny druhy podílů v rukou jednoho společníka. Valná hromada se v jednočlenné společnosti nekoná, neboť veškerá její působnost je soustředěna v rukou jediného společníka. Pokud bude jediný společník i jednatelem společnosti, může být společnost zastupována i řízena jedinou osobou.

Minimální výše vkladu je stanovena na 1 Kč, ale společenská smlouva může stanovit částku vyšší. Podíl společníka ve společnosti se určuje podle poměru jeho vkladu na tento podíl připadající k výši základního kapitálu. Opět je ale možné ve společenské smlouvě určit jinak. Zákon umožňuje vznik více různých druhů podílů a společník může vlastnit podílů více, a to stejného nebo dokonce i odlišného druhu. Podíly již nesrůstají v jeden jediný, jak tomu bylo dříve. Společník tak může jeden podíl např. prodat, darovat na základě smlouvy a zbývající podíly si ponechat.

Pokud není převoditelnost podílu omezena nebo podmíněna, může být podíl společníka představován kmenovým listem. Jedná se o cenný papír na jméno a na řad a jeho převedení je možné pouhým předáním s příslušným rubopisem.

4.2.4 Akciová společnost

Akciová společnost je společností kapitálovou, jejíž základní kapitál je rozvržen na určitý počet akcií.

Základní kapitál společnosti se vyjadřuje v českých korunách a jeho výše je stanovena alespoň na 2 000 000 Kč. Pokud akciová společnost vede účetnictví v eurech (podle zvláštního zákona), může vyjádřit v eurech i svůj základní kapitál. Minimální výše základního kapitálu pak musí být 80 000 EUR.

Firma obsahuje označení „akciová společnost“, které může být nahrazeno zkratkou „akc. spol.“ nebo „a. s.“.

Zákon o obchodních korporacích zavedl dvojí možný systém vnitřní struktury akciové společnosti. Jeho výběr je nutné uvést ve stanovách. Akciová společnost může mít vnitřní strukturu dualistickou, kdy statutárním orgánem společnosti je představenstvo a kontrolním orgánem dozorčí rada. Pokud si akciová společnost zvolí systém monistický, statutární ředitel zastává působnost statutárního orgánu a správní rada určuje základní zaměření obchodního vedení společnosti a dohlíží také na jeho výkon. V monistickém systému může dojít v praxi k situaci, kdy správní rada bude mít jediného člena a tento člen bude zároveň statutárním ředitelem. Akciovou společnost pak bude vést pouze jedna osoba.

Společnost odpovídá za porušení svých závazků celým svým majetkem. Akcionáři za trvání akciové společnosti za její dluhy neručí, a to ani do výše svého nesplaceného vkladu.

Základním principem společnosti je zacházet za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně. K právním jednáním, jejichž účelem by bylo nedůvodné zvýhodnění jakéhokoliv akcionáře na úkor společnosti nebo jiných akcionářů, se v zásadě nebude přihlížet. Akcionáři společnosti mohou mít více podílů na základním kapitálu. Každá akcie představuje jeden podíl, proto akcionář má tolik podílů, kolik akcií vlastní.

Akcie mohou mít nadále formu akcií na jméno a na majitele. Akcie na majitele mohou existovat již pouze jako zaknihovaný nebo tzv. imobilizovaný cenný papír. Kromě kmenových a prioritních akcií je možné vydávat i další druhy akcií, se kterými budou spojena zvláštní práva, zejména rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku anebo rozdílná váha hlasů.

Kusové akcie nemají jmenovitou hodnotu, ale představují stejné podíly na základním kapitálu akciové společnosti. Výhodou takovýchto akcií je, že se na nich neuvádí jejich hodnota, a proto nemusí být vyměňovány při zvyšování nebo snižování základního kapitálu. Jejich účetní hodnota se zjistí tak, že se výše základního kapitálu vydělí počtem kusových akcií. Na kusových akciích musí být uvedeno, že se jedná o kusové akcie a není možné, aby akciová společnost měla zároveň kusové akcie a akcie se jmenovitou hodnotou.

4.2.5 Družstvo

Družstvo je charakterizováno jako společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. V zákoně existuje i speciální úprava družstva bytového (§727 a násl.) a sociálního (§758 a násl.). Níže je uvedena pouze obecná úprava družstva.

Družstvo musí mít nejméně tři členy. Výjimku uvádí §781 pro družstva vzniklá před 1. 1. 2014, jejichž členy jsou pouze dvě právnické osoby. Tato družstva si mohou zachovat původní členskou strukturu a nemusí splňovat podmínku minimálního počtu členů.

Firma obsahuje označení „družstvo“. Zakladatelským dokumentem družstva jsou stanovy, které mají v družstvu zásadní a nezastupitelný význam. Obsah stanov je výrazem svobodné vůle jeho členů a upravuje většinu vnitrodružstevních vztahů. Jejich přijetím členové družstva projevují vůli dodržovat dobrovolně převzaté povinnosti. Družstvo je založeno až na ustanovující schůzi přijetím zákonem stanovených rozhodnutí. Účastníky schůze jsou osoby, které jsou tzv. zájemci o založení družstva, kteří podávají přihlášku.

Od obchodních společností se družstvo liší zejména tím, že nemá uzavřený počet členů. Během jeho trvání tak do něj mohou vstupovat další členové nebo jeho členové odcházet, aniž by se kvůli tomu musely měnit stanovy. Proměnlivost členské základny s sebou nese i proměnlivost výše základního kapitálu. Je tomu tak proto, že každý nově přistupující člen musí složit členský vklad. Zákon nestanoví minimální výši tohoto vkladu.

aopak každému vystupujícímu členu, jehož účast v družstvu zanikla, vzniká nárok na vypořádací podíl, pokud však nedošlo k převodu nebo přechodu členského podílu.

Orgány družstva jsou členská schůze, jako nejvyšší orgán, dále pak představenstvo, které je statutárním orgánem a kontrolní komise vyvíjející kontrolní činnost. Družstvo má obecně povinnost zřídit všechny tři orgány. Kontrolní komisi nezřizují malá družstva., tj. ta, která mají méně než padesát členů. Není-li kontrolní komise zřízena, vykonává její působnost členská schůze. Orgány družstva jsou kolektivním orgány. Jedinou zákonnou výjimkou je předseda malého družstva. Stanovy mohou určit, že se zřizují ještě jiné orgány družstva a že působnost členské schůze plní zcela nebo zčásti shromáždění delegátů, pak ale musí být ve stanovách uvedena i jeho působnost.

4.2.6 Evropské společnosti

Na území České republiky mohou být také založeny evropské společnosti. Patří mezi ně evropská akciová společnost, evropské hospodářské zájmové sdružení a evropská družstevní společnost.

Vznik evropské akciové společnosti umožňuje nařízení Rady ES č. 2157/2001, o statutu evropské společnosti. Ustanovení tohoto nařízení dávají příležitost vytvářet a řídit společnosti evropského rozměru bez překážek vyplývajících z rozdílu a z omezeného územního uplatnění vnitrostátního práva obchodních společností.

Evropské hospodářské zájmové sdružení upravuje nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. července 1985. V České republice na zmíněné nařízení navazuje zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení.

Právní úpravu evropské družstevní společnosti zajišťuje nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003, o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE) společně se směrnicí Rady 2003/72/ES, kterou se doplňuje statut evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců. V České republice na unijní úpravu navazuje zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti.

5 Obchodní rejstřík

Veřejné rejstříky právnických a fyzických osob upravuje zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále jen rejstříkový zákon), jenž nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2014. Tento zákon sjednocuje právní úpravu veřejných rejstříků a je doprovodným zákonem občanského zákoníku.

Obchodní rejstřík je veřejným seznamem, který je každému přístupný. Lze do něj nahlížet a pořizovat z něj kopie či výpisy. Je veden v elektronické podobě a jsou do něj zapisovány údaje o podnikatelích, které jsou stanovené zákonem. Obchodní rejstřík vede tzv. rejstříkový soud, kterým je pro podnikatele příslušný krajský soud, v jehož obvodu má podnikatel své sídlo v případě právnické osoby nebo místo podnikání v případě fyzické osoby. Pokud nemá podnikatel místo podnikání je k vedení obchodního rejstříku příslušný soud podle místa bydliště podnikatele. Pro každého zapsaného podnikatele zřizuje rejstříkový soud zvláštní vložku. Toto se týká také organizační složky podniku, podniku zahraniční osoby případně jeho organizační složky. Sídlem organizační složky podniku je adresa jejího umístění. Součástí obchodního rejstříku je sbírka listin.

Subjekty jsou povinny vkládat do sbírky listin zákonem uvedené dokumenty. Patří mezi ně zakládací dokumenty, některá rozhodnutí valné hromady (změna jednatele, fúze, rozdělení společnosti, změna základního kapitálu), výroční zprávy, účetní závěrky, znalecké posudky a další dokumenty, které jsou určeny zákonem.

Do obchodního rejstříku jsou zapisovány:

- obchodní společnosti,
- družstva,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou občany České republiky nebo některého z členských států Evropy

- ské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor případně Švýcarské konfederace, pokud o zápis požádají, nebo jejich rodinný příslušníci těchto osob,
- fyzické osoby, které jsou podnikateli podnikající na území České republiky a dosáhly nebo přesáhly výši výnosů nebo příjmů snížené o DPH za 2 roky po sobě bezprostředně následující účetní období v průměru částku 120 mil. Kč,
  - zahraniční fyzické a právnické osoby s bydlištěm nebo sídlem mimo Evropskou unii, které podnikají na území ČR,
  - státní občané třetího státu, kdy mu bylo v členském státě EU přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývacího rezidenta a jeho rodinných příslušníků,
  - další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu tento nebo jiný zákon (zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob v platném znění, § 42 – 45).

5.1 Identifikační číslo

Na základě zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, byl od 1. 7. 2012 spuštěn základní registr osob (dále jen ROS), který je součástí systému základních registrů sloužících jako informační systém veřejné správy. Správcem tohoto systému je Český statistický úřad. V rámci ROS je základní registr právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci a obsahuje základní identifikační údaje o osobách, jejich provozovnách a statutárních zástupcích.

Každý ekonomický subjekt v České republice musí mít identifikační číslo (dále jen IČ), které je osmimístné a přiděluje ho příslušný úřad. Toto číslo má pouze evidenční význam a každému ekonomickému subjektu lze přidělit pouze jedno IČ. IČ získají všechny osoby přímo při registraci nebo evidenci osoby příslušným editorem ROS. Velkou výhodou je, že údaje a vazby v ROS jsou v daný okamžik vždy aktuální, platné a jednotné pro použití všech agend státní správy. Tyto údaje není nutné dále ověřovat. Editory ROS jsou vybraná ministerstva, ústřední orgány státní správy, profesní komory, obce, kraje a především rejstříkové soudy. Pro fyzické osoby provozující živnosti jsou editory místně příslušné živnostenské úřady.

6 Živnostenské podnikání v České republice

Podnikatelské subjekty si vybírají před zahájením své činnosti předměty podnikání. Ty jsou uvedeny v jednotlivých přílohách živnostenského zákona. Při výběru předmětu podnikání je potřebné, aby si zakladatel prostudoval také obsahové náplně jednotlivých živností. V nich je rámcově popsána činnost, kterou lze v rámci tohoto předmětu činnosti vykonávat. Obsahové náplně živností publikovala vláda České republiky ve svém nařízení č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností. Obsahové náplně jednotlivých živností blíže a podrobněji specifikují rozsah podnikatelské činnosti, který lze vykonávat, pokud je podnikatel držitelem příslušného živnostenského oprávnění. V jednotlivých případech obsahové náplně mohou i obsahovat údaje o dalších souvisejících činnostech, které lze rovněž v rámci příslušného oprávnění vykonávat.

6.1 Zákon o živnostenském podnikání

Právní úpravu živnostenského podnikání na území České republiky zajišťuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) a dále pak zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech.

Živnostenský zákon upravuje podmínky živnostenského podnikání a kontrolu nad jejich dodržováním. Stanovuje, které činnosti považuje za živnosti, jaké druhy živností existují, a také určuje rozsah živnostenského

oprávnění. K živnostenskému zákonu jsou připojeny přílohy, které obsahují výčet jednotlivých živností a informací o tom, jaká způsobilost je při jejich výkonu požadována.

Pokud je činnost, kterou zahraniční osoba bude vykonávat na území České republiky živností, je zapotřebí aby získala živnostenské oprávnění.

Zákon o živnostenských úřadech pak stanoví, které úřady jsou živnostenskými úřady, jejich organizační uspořádání a působnost.

Živnostenský zákon považuje za živnost soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem. Dále ve svém ustanovení §3 uvádí, co živností není. Například živností není činnost fyzických osob: lékařů, advokátů, notářů, patentových zástupců, soudních exekutorů, znalců, tlumočnicků, auditorů, daňových poradců, či burzovních dohodců.

Před zahájením samotného podnikání na území České republiky je tedy vhodné, aby se zahraniční osoba na živnostenském úřadě informovala, zda její plánovaná činnost svou náplní nespadá do režimu živnostenského podnikání a nebude tak muset navíc získat příslušná živnostenská oprávnění.

6.2 Druhy živností

Živnostenský zákon rozlišuje živnosti ohlašovací a koncesované. Do ohlašovací živnosti pak spadá živnost volná, řemeslná a vázaná.

Volná živnost zahrnuje činnosti, pro jejichž provozování živnostenský zákon nevyžaduje prokazování odborné ani jiné způsobilosti. K získání živnostenského oprávnění stačí splnit pouze všeobecné podmínky provozování živnosti. Existuje jedna živnost volná, která nese název „Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona“. Do živnosti volné pak spadají jednotlivé obory činností uvedené v příloze č. 4 živnostenského zákona. Z těchto oborů činností si podnikající osoba vybírá ty, které vykonává.

Řemeslné živnosti jsou uvedeny v příloze č. 1 k živnostenskému zákonu. Pro výkon řemeslné živnosti je zapotřebí splnit všeobecné podmínky provozování živnosti, ale také prokázat odbornou způsobilost, a to příslušným dokladem. Řemeslnou živností je například pekařství, pivovarnictví a sladovnictví, zpracování kůží a kožešin, mlékárenství, řeznictví a uzenářství, mlynářství, vodoinstalatérství, kovářství a podkovářství, pokrývačství, truhlářství, hodinářství, hostinská činnost, kosmetické služby či holičství a kadeřnictví.

Vázané živnosti jsou uvedeny v příloze č. 2 k živnostenskému zákonu. K jejich výkonu je vyžadováno splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a podmínkou je i prokázání odborné způsobilosti stanovené v příloze č. 2. Příkladem vázané živnosti jsou geodetické práce, zpracování tabáku a výroba tabákových výrobků, oční optika, projektová činnost ve výstavbě, provádění staveb, jejich změn a odstraňování, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru, průvodcovská činnost horská, provozování autoškoly, provozování solárií, drezůra zvířat nebo také masérské, rekondiční a regenerační služby.

Koncesované živnosti jsou živnosti, které vznikají a jsou provozovány na základě správního rozhodnutí, uvedeny jsou v příloze č. 3 živnostenského zákona. K jejich výkonu je zapotřebí opět splnění všeobecných podmínek provozování živnosti a dále pak prokázání odborné způsobilosti stanovené v příloze č. 3 nebo ve zvláštních právních předpisech uvedených v této příloze. Koncesovanou živností je například vnitrozemská lodní doprava, provozování cestovní kanceláře, ostraha majetku a osob, provozování pohřební služby či provozování krematoria.

6.3 Provozovna

Provozovnou se pro účely živnostenského zákona rozumí prostor, v němž je živnost provozována. Jde tedy o prostory, kde je samotná živnost vykonávána, například kadeřnictví, autoservis, obchod, kancelář, dílna. Za

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

provozovnu se považuje i automat nebo obdobné zařízení sloužící k prodeji zboží nebo poskytování služeb a mobilní provozovna (je přemístitelná a není umístěna na jednom místě po dobu delší než tři měsíce).

Živnost může být provozována ve více provozovnách, pokud podnikatel má právní důvod pro jejich užívání. Na žádost živnostenského úřadu je podnikatel povinen prokázat právní důvod pro užívání provozovny. Musí mít tedy například vlastnické právo k nebytovému prostoru, které prokáže výpisem z katastru nemovitostí nebo nájemnou smlouvu na nebytové prostory, která ho opravňuje k jejich využívání. Tato povinnost není dána pro mobilní provozovny a automaty. U mobilních provozoven je ale podnikatel povinen na žádost živnostenského úřadu prokázat oprávněnost umístění provozovny. Provozovna může být umístěna i v bytě, ale pokud podnikatel není jeho vlastníkem, může v něm provozovat živnost pouze se souhlasem vlastníka.

Podnikatel je v zásadě povinen zahájení a ukončení provozování živnosti v provozovně oznámit předem živnostenskému úřadu. Další povinností podnikatele je zajistit, aby provozovna byla způsobilá pro provozování živnosti podle zvláštních právních předpisů. Pro každou provozovnu musí být ustanovena osoba odpovědná za činnost provozovny; to neplatí pro automaty.

Provozovna musí být trvale a zvenčí viditelně označena obchodní firmou nebo názvem nebo jménem a příjmením podnikatele a jeho identifikačním číslem osoby. Mobilní provozovna a automat musí být dále označeny údajem o sídle nebo adrese, na které je umístěna organizační složka zahraniční osoby. Provozovna určená pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům musí být trvale a zvenčí označena také údaji uvedenými v §17 odst. 8 živnostenského zákona: jménem a příjmením osoby odpovědné za činnost provozovny, s výjimkou automatů, prodejní nebo provozní dobou určenou pro styk se spotřebiteli, nejednáli se o mobilní provozovnu nebo automat, kategorií a třídou u ubytovacího zařízení poskytujícího přechodné ubytování.

Při uzavření provozovny určené pro prodej zboží nebo poskytování služeb spotřebitelům, je podnikatel povinen, nebrání-li tomu závažné důvody, předem na vhodném a zvenčí viditelném místě označit počátek a konec uzavření, s výjimkou mobilních provozoven a automatů. Podnikatel může prodávat zboží nebo poskytovat služby, pokud prodej zboží nebo poskytování služeb nevyžaduje koncesi, pomocí automatů obsluhovaných spotřebitelem. Prodej zboží nebo poskytování služeb pomocí automatů nesmí umožnit získat určité druhy zboží osobám chráněným zvláštními právními předpisy (např. zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů).

6.4 Subjekty oprávněné provozovat živnost

Subjektem oprávněným provozovat živnost může být fyzická nebo právnická osoba, splní-li podmínky stanovené živnostenským zákonem (dále též „podnikatel“). Státní povolení k provozování živnosti (dále též „koncese“) se vyžaduje jen v zákoně vymezených případech.

Platí základní pravidlo, že fyzická osoba, která nemá bydliště na území České republiky, nebo právnická osoba, která nemá sídlo na území České republiky (dále jen „zahraniční osoba“), může na území České republiky provozovat živnost za stejných podmínek a ve stejném rozsahu jako česká osoba. Výjimka nastává za situace, kdy ze živnostenského zákona nebo jiného zákona vyplývá něco jiného.

Příkladem takové výjimky je, že zahraniční fyzická osoba, která hodlá na území České republiky provozovat živnost, musí k ohlášení živnosti a k žádosti o koncesi doložit doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu. Tato povinnost se vztahuje pouze na osobu, která má podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky povinnost mít pro pobyt na území České republiky povolení (zejm. jde o osoby ze třetích zemí, ne o občany Evropské unie). Doložení zmíněných dokladů se nevztahuje na zahraniční fyzickou osobu, která hodlá na území České republiky provozovat živnost prostřednictvím organizační složky svého obchodního závodu.

Za stejných podmínek jako občan České republiky může provozovat živnost také fyzická osoba, již byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, a její rodinní příslušníci.

Pokud ze zákona vyplývá povinnost předložit doklad potvrzující určité skutečnosti, rozumí se tím předložením dokladu včetně jeho překladu do českého jazyka provedeného tlumočnickem zapsaným do seznamu znalců a tlumočnicků, pokud tento doklad nebyl vydán v českém jazyce. Pravost podpisu a otisku razítka na originálech předkládaných dokladů, které byly vydány v zahraničí, musí být ověřena.

6.5 Všeobecné a zvláštní podmínky provozování živnosti

Všeobecné podmínky provozování živnosti fyzickými osobami uvádí živnostenský zákon ve svém ustanovení § 6. Těmito podmínkami je plná svéprávnost a bezúhonnost.

Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem. Potřebná je plná svéprávnost, která nastává dosažením 18 let. Svěprávnost lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti. Svěprávnost se prokazuje předložením platného občanského průkazu, nebo pasu fyzické osoby.

Za **bezúhonnou** se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

Bezúhonnost se prokazuje u občanů České republiky výpisem z evidence Rejstříku trestů a u osob, které jsou občany jiného členského státu Evropské unie, doklady podle §46 odst. 1 písm. a). U osob, které nejsou občany České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie se bezúhonnost prokazuje doklady podle § 46 odst. 1 písm. b) a výpisem z evidence Rejstříku trestů, nejedná-li se o osoby, které mají na území České republiky povolen trvalý pobyt; ty prokazují bezúhonnost stejně jako občané České republiky. Živnostenský úřad je oprávněn si vyžádat výpis z evidence Rejstříku trestů podle zvláštního právního předpisu. Žádost o vydání výpisu z evidence Rejstříku trestů a výpis z evidence Rejstříku trestů se předávají v elektronické podobě, a to způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Zvláštní podmínky provozování živnosti uvádí §7 živnostenského zákona. Zvláštními podmínkami provozování živnosti jsou odborná způsobilost nebo jiná způsobilost, pokud je živnostenský zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují.

U volné živnosti žádné zvláštní podmínky provozování živnosti stanoveny nejsou, stačí pouze splnit všeobecné podmínky provozování živnosti. V případě živnosti řemeslné, vázané a koncesované zákon vyžaduje splnění i zvláštní odborné způsobilosti nebo jiné způsobilosti.

Výkon koncesované živnosti je možný pouze za splnění požadavku odborné způsobilosti, která je uvedena ve 2. sloupci přílohy č. 3 k živnostenskému zákonu. Ve 3. sloupci se dále uvádějí podmínky pro vydání koncese a podle 4. sloupce je možné zjistit, zda se požaduje vyjádření příslušného orgánu k udělení koncese.

Občan České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie může prokázat odbornou způsobilost dokladem o uznání odborné kvalifikace vydaným uznávacím orgánem podle zákona o uznávání odborné kvalifikace. Živnostenský úřad má oprávnění stanovit nebo změnit podnikateli podmínky provozování živnosti na základě živnostenského zákona anebo na základě zvláštních právních předpisů.

Podnikatel je povinen zajistit výkon činností, které jsou obsahem živností uvedených v příloze č. 5 živnostenského zákona, pouze fyzickými osobami splňujícími požadavky odborné způsobilosti, které jsou v této příloze stanoveny. Zvláštní právní předpisy stanovující odbornou způsobilost fyzických osob pro výkon určité živnosti nejsou tímto ustanovením dotčeny. Podnikatel vede o osobách splňujících podmínky odborné způsobilosti evidenci a uchovává kopie dokladů prokazujících tuto způsobilost minimálně 3 roky ode dne ukončení výkonu činností těmito osobami; přitom je povinen dodržovat povinnosti stanovené zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

6.6 Překážky provozování živnosti

Živnostenský zákon uvádí v § 8 překážky provozování živnosti. Překážkou je například prohlášení konkursu na majetek fyzické nebo právnické osoby od zákonem stanoveného dne. Živnost nemůže provozovat ani fyzická nebo právnická osoba, a to po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Dále například fyzická nebo právnická osoba, které byl soudem nebo správním orgánem uložen trest nebo sankce zákazu činnosti týkající se provozování živnosti v oboru nebo příbuzném oboru, nemůže po dobu trvání tohoto zákazu tuto živnost provozovat. Živnost nemůže provozovat ani fyzická nebo právnická osoba, které bylo zrušeno živnostenské oprávnění.

6.7 Provozování živnosti prostřednictvím odpovědného zástupce

Podnikatel může provozovat živnost prostřednictvím odpovědného zástupce a v zákonem stanovených případech tak musí učinit. Tímto je fyzická osoba ustanovená podnikatelem, která odpovídá za řádný provoz živnosti a za dodržování živnostenskoprávních předpisů a je k podnikateli ve smluvním vztahu. Nikdo nemůže být ustanoven do funkce odpovědného zástupce pro více než čtyři podnikatele. Odpovědný zástupce musí splňovat všeobecné i zvláštní podmínky provozování živnosti podle §6 a §7 živnostenského zákona.

Odpovědného zástupce je povinen ustanovit podnikatel, který je fyzickou osobou a nespĺňuje zvláštní podmínky provozování živnosti (§7). Dále musí mít odpovědného zástupce také podnikatel, který je právnickou osobou, a to pro živnosti vyžadující splnění zvláštních podmínek provozování živnosti (§7). Do funkce odpovědného zástupce ustanoví česká právnická osoba osobu, která je jejím statutárním orgánem nebo jeho členem. Zahraniční právnická osoba ustanoví do funkce odpovědného zástupce vedoucího organizační složky závodu umístěné na území České republiky. Nelze-li odpovědného zástupce ustanovit z uvedených osob, ustanovuje podnikatel odpovědného zástupce z jiných osob. Osoba odpovědného zástupce musí vždy splňovat podmínky pro výkon této funkce podle živnostenského zákona. Podnikatel může ustanovit odpovědného zástupce i v případech, kdy to tento zákon nevyžaduje. Odpovědný zástupce musí s ustanovením do funkce souhlasit.

Přestane-li odpovědný zástupce vykonávat funkci nebo nespĺňuje-li podmínky, musí podnikatel nejpozději do 15 dnů ustanovit nového odpovědného zástupce. To neplatí, je-li provozování živnosti pozastaveno nebo oznámí-li podnikatel živnostenskému úřadu, že provozování živnosti je dočasně přerušeno (§31 odst. 11 živnostenského zákona). V určitých případech je možné provozování živnosti podnikatelem bez odpovědného zástupce, musí tak ale stanovit jiný právní předpis a musí tak být konáno za podmínek tam uvedených.

Živnostenský úřad pak zapíše do živnostenského rejstříku ukončení výkonu funkce odpovědného zástupce a uvede, že živnost je dočasně provozována bez odpovědného zástupce.

6.8 Živnostenské oprávnění

Živnostenské oprávnění (§ 10 živnostenského zákona) je subjektivní oprávnění podnikatele provozovat živnost. Není možné ho tedy ztotožňovat s výpisem z živnostenského rejstříku.

Podnikatel prokazuje své živnostenské oprávnění výpisem ze živnostenského rejstříku se zákonem stanovenými údaji. Do vydání výpisu se živnostenské oprávnění prokazuje stejnopisem ohlášení s prokázaným doručením živnostenskému úřadu, a to i prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy nebo pravomocným rozhodnutím o udělení koncese.

Živnostenský úřad potvrdí splnění podmínek pro provozování živnosti vydáním výpisu zahraničním fyzickým osobám, které hodlají na území České republiky provozovat živnost prostřednictvím organizační složky svého závodu, nebo zakladatelům, popřípadě orgánům nebo osobám, oprávněným podat návrh na zápis české

právnícké osoby do obchodního nebo obdobného rejstříku, je-li prokázáno, že právnícká osoba byla založena. Výpis se vydává také zahraničním právníckým osobám. Uvedeným osobám vzniká živnostenské oprávnění dnem jejich zápisu do obchodního nebo obdobného rejstříku, pokud se do takového rejstříku zapisují. Pokud tyto osoby nepodají návrh na zápis ve lhůtě 90 dnů ode dne doručení výpisu nebo není-li návrhu vyhověno, rozhodne živnostenský úřad o tom, že ohlašovatel podmínky pro vznik živnostenského oprávnění nesplnil; v případě koncese tuto skutečnost poznamená do spisu a zapíše do živnostenského rejstříku.

Živnostenské oprávnění nemůže být přeneseno na jinou osobu. Jiná osoba je může vykonávat, jen stanoví-li to tento zákon.

Rozsah živnostenského oprávnění se posuzuje podle předmětu podnikání uvedeného ve výpisu s přihlédnutím k ustanovením 3. části živnostenského zákona. Živnostenské oprávnění k výkonu živnosti volně opravňuje k výkonu činností uvedených v příloze č. 4 k živnostenskému zákonu. Je-li provozování živnosti podle příloh č. 2 a 3 vázáno na doklad vydaný zvláštním orgánem podle zvláštního právního předpisu, je rozsah živnostenského oprávnění vymezen uvedeným dokladem. V pochybnostech o rozsahu oprávnění rozhodne na žádost podnikatele živnostenský úřad.

Fyzická nebo právnícká osoba, která hodlá provozovat ohlašovací živnost, je povinna to ohlásit živnostenskému úřadu. V ohlášení fyzická osoba uvede údaje uvedené v §45 odst. 2 a přílohy podle §46 odst. 1, právnícká osoba údaje uvedené v §45 odst. 3 a přílohy v §46 odst. 2.

Ohlašovatel je také povinen vymezit předmět podnikání uvedený v ohlášení s dostatečnou určitostí a jednoznačností (§45 odst. 4 živnostenského zákona). Splnil-li ohlašovatel všechny podmínky stanovené zákonem, provede živnostenský úřad zápis do živnostenského rejstříku do 5 pracovních dnů ode dne doručení ohlášení a vydá podnikateli výpis.

Osoba, která hodlá provozovat koncesovanou živnost, podá žádost o vydání koncese u živnostenského úřadu (§50 živnostenského zákona – náležitosti žádosti o koncesi). Dojde k projednání žádosti a k rozhodnutí o koncesi. Živnostenský úřad do 5 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese provede zápis do živnostenského rejstříku a podnikateli vydá výpis.

Ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi se předkládají na tiskopise vydaném Ministerstvem průmyslu a obchodu.

Obecně tedy vzniká živnostenské oprávnění u ohlašovacích živností dnem ohlášení, u koncesovaných živností dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.

Podnikatel je povinen oznámit živnostenskému úřadu všechny změny a doplnění týkající se údajů a dokladů, které jsou stanoveny jako náležitosti žádosti o koncesi a předložit o nich doklady do 15 dnů ode dne jejich vzniku; to neplatí, pokud se jedná o změny a doplnění již zapsané v základních registrech podle zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech, v obchodním rejstříku nebo v informačním systému evidence obyvatel, pokud je podnikatel občanem České republiky, anebo v informačním systému cizinců, pokud je podnikatel cizincem. Změny a doplnění údajů získaných z těchto registrů, systémů nebo z obchodního rejstříku zapíše živnostenský úřad bez zbytečného odkladu do živnostenského rejstříku.

Živnostenské oprávnění zaniká v zákonem stanovených případech (§57 živnostenského zákona). A to v zásadě smrtí podnikatele nebo zánikem právnícké osoby, uplynutím doby, výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Živnostenský úřad zruší živnostenské oprávnění, jestliže podnikatel již nesplňuje všeobecné podmínky provozování živnosti, v zásadě nastanou-li překážky podle § 8 živnostenského zákona, podnikatel o to požádá nebo podnikatel neprokáže právní důvod užívání prostor k jeho podnikání. Živnostenský úřad může také v zákonem stanovených případech pozastavit provozování živnosti, například pokud zahraniční fyzická osoba, jejíž oprávnění provozovat živnost na území České republiky je vázáno na povolení k pobytu na území České republiky, tuto podmínku nesplňuje.

6.9 Živnostenské úřady

Podle zákona o živnostenských úřadech jsou živnostenskými úřady obecné živnostenské úřady, krajské živnostenské úřady a Živnostenský úřad České republiky.

Obecními živnostenskými úřady jsou odbory obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a na území hlavního města Prahy živnostenské odbory úřadů městských částí určených Statutem hlavního města Prahy. Krajskými živnostenskými úřady jsou odbory krajských úřadů a na území hlavního města Prahy živnostenský odbor Magistrátu hlavního města Prahy.

Živnostenské úřady plní funkci centrálních registračních míst. Podnikatel tak může základní úkony při své registraci, v souvislosti s podnikáním, provést na živnostenském úřadě jako centrálním registračním místě. Slouží k tomu jednotný registrační formulář. Jednotný registrační formulář nahrazuje různé typy formulářů pro podání, které podnikatel musí učinit před vstupem do podnikání, ale i během podnikání, a to na živnostenském úřadě, příslušné správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně. Požadované náležitosti z jednotlivých úřadů se sjednotily do jednoho formuláře, zpřehlednily se pro podnikatele.

Podnikatelé se mohou registrovat k podnikání, příp. provést změny v registraci, na jediném místě, prostřednictvím JRF. Pokud však podnikatel hodlá provést úkony nejen vůči živnostenskému úřadu, ale i pro další instituce, pak je použití JRF povinné. Povinnost použít tiskopis vydaný Ministerstvem průmyslu a obchodu je stanovena také pro ohlášení živnosti nebo žádost o koncesi.

7 Datové schránky

Datové schránky jsou informačním systémem veřejné správy na území České republiky, který vznikl na základě zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů a příslušných vyhlášek. Datové schránky zřizuje a spravuje Ministerstvo vnitra.

Zákonem stanoveným subjektům jsou datové schránky zřizovány povinně, ostatní mají možnost si datovou schránku zřídit na základě žádosti. Zřízení datové schránky, i na základě žádosti je bezplatné.

Datovou schránku mají povinně orgány veřejné moci, exekutoři, notáři a advokáti. Dále je datová schránka automaticky zřizována právnické osobě zřízené zákonem, právnické osobě zapsané v obchodním rejstříku a organizační složce podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku. Ostatní právnické osoby si mohou nechat datovou schránku zřídit, a to na základě jimi podané žádosti.

Podnikající fyzické osoby, ani fyzické osoby, které nepodnikají, mít datovou schránku nemusí. Opět ale mají možnost si datovou schránku nechat zřídit a to na základě žádosti.

Podnikajícím fyzickým osobám a právnickým osobám, registrovaným v zahraniční zřizuje Ministerstvo vnitra datovou schránku pouze na jejich žádost. Zřízení u těchto subjektů není povinné ani automatické, záleží na jejich dobrovolném rozhodnutí.

Ministerstvo vnitra zřizuje datové schránky i podnikajícím fyzickým a právnickým osobám, registrovaným v zahraničí, a to na jejich žádost. Zřízení je dobrovolné.

Prostřednictvím datových schránek je možné zasílat dokumenty v elektronické podobě orgánům veřejné moci a také je od nich přijímat. Tento způsob komunikace nahrazuje klasický způsob doručování v listinné podobě. Dochází ke zrovnoprávnění papírového a elektronického zaslání dokumentů. Cílem projektu datových schránek je rychlejší, levnější a spolehlivější veřejná správa.

Dokument dodaný do datové schránky je doručen v okamžiku, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu. Nezáleží tedy na tom, zda se s doručeným dokumentem osoba seznámila. Rozhodným okamžikem je už samotné přihlášení. Zákon počí-

tá i s možnostmi, že se do datové schránky osoba úmyslně nepřihlásí, aby se tak vyhnula doručení. V takovém případě se dokument dodaný do datové schránky považuje za doručení desátým dnem ode dne, kdy byl do ní dodán. Tato fikce doručení ale neplatí v případě, kdy jiný právní předpis vylučuje náhradní doručení. Výše uvedené platí pro doručování soukromým osobám, které mají datové schránky zřízeny. Naopak u orgánu veřejné moci je dokument dodaný do datové schránky doručení již okamžikem dodání.

7.1 Autorizovaná konverze dokumentů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů umožňuje také autorizovanou konverzi dokumentů. Technické parametry specifikuje vyhláška č. 193/2009, o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokumentů.

Konverzí dokumentu je jeho úplné převedení z listinné podoby do dokumentu obsaženého v datové zprávě nebo datovém souboru, nebo naopak převedení dokumentu obsaženého v datové zprávě do dokumentu v listinné podobě. Vždy se ověřuje shoda obsahu dokumentů a připojuje se ověřovací doložka. Konverzi není možné provést např., pokud je dokument v jiné, než listinné podobě či v podobě datové zprávy, pokud se jedná třeba o občanský průkaz, cestovní doklad, zbrojní průkaz, řidičský průkaz, cenný papír, los, šek, směnku nebo je-li dokument v listinné podobě opatřen otiskem plastického razítka.

Dokument, který provedením konverze vznikl (výstup), má stejné právní účinky jako úředně ověřená kopie dokumentu, jehož převedením výstup vznikl. Nahrazuje tedy plně originální dokument.

Konverzi provádějí na žádost kontaktní místa veřejné správy (Czech POINT) a z moci úřední ji provádějí orgány veřejné moci pro výkon své působnosti. Czech POINT je zkratka pro český podací ověřovací informační národní terminál, který má sloužit jako kontaktní místo pro občana s veřejnou správou. Czech POINT umožňuje snadnou komunikaci se státem prostřednictvím jednoho místa. Občan tak nemusí navštívit několik úřadů, ale stačí se dostavit na nejbližší Czech POINT a vyřídit tam určité záležitosti. Projekt Czech POINT přináší ulehčení komunikace se státem.

8 Daňová soustava České republiky

Daňovou soustavu České republiky tvoří všechny daně, které jsou na jejím území v určitém časovém období vybírány. Právní úpravu jednotlivým daním poskytují příslušné daňové zákony.

Subjektem daně je fyzická nebo právnická osoba, které zákon ukládá povinnost odvádět daň nebo ji platit.

Daňové zákony České republiky se úzce dotýkají i zahraničních osob. Pro zahraniční osoby platí daňové povinnosti stejně tak jako pro české osoby. Z tohoto důvodu by se zahraniční osoba měla podrobně seznámit s tím, jaké bude mít daňové povinnosti v České republice, aby nemusela být následně vystavena příslušným sankcím.

Daně České republiky můžeme rozčlenit na daně přímé a nepřímé. Přímé daně se vyznačují tím, že poplatníkem i plátcem je jedna a tatáž osoba. Pro nepřímé daně je naopak charakteristické, že plátcem je odlišnou osobou od poplatníka. Mezi přímé daně patří daň z příjmů fyzických a právnických osob a majetkové daně (daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí a silniční daň).

Za nepřímou daň se považuje daň z přidané hodnoty, spotřební daň (z lihu, piva, vína, tabáku, paliv a maziv) a ekologická daň (daň ze zemního plynu, pevných paliv a elektřiny).

8.1 Daně přímé

Přímá daň je povinnou platbou, kterou určuje zákon a odvádí se do veřejného rozpočtu. Přímou daní se zdaňují příjmy nebo majetek poplatníka. Poplatník daně je osobou, která má nejen zákonnou povinnost daně zaplatit, ale která ji také finančnímu úřadu přímo odvádí. Je tedy zároveň jejím plátcem.

Daně přímé se člení na daně z příjmů a majetkové daně. Do daní z příjmů pak spadá daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob. Majetkovými daněmi jsou daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí a silniční daň.

8.1.1 Daň z příjmů fyzických osob

Právní úpravu daně z příjmů fyzických osob zajišťuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále též „ZDP“).

Předmět daně z příjmů fyzických osob je vymezen pozitivně v ustanovení §3 odst. 1 ZDP následujícím výčtem:

- a) příjmy ze závislé činnosti (§6 ZDP),
- b) příjmy ze samostatné činnosti (§7 ZDP),
- c) příjmy z kapitálového majetku (§8 ZDP),
- d) příjmy z nájmu (§9 ZDP),
- e) ostatní příjmy (§10 ZDP).

ZDP v ustanovení §3 odst. 4 pak provádí ještě negativní stanovení toho, co se za předmět daně z příjmů fyzických osob nepovažuje.

Poplatníkem této daně jsou fyzické osoby. Poplatníci mají registrační povinnost, což znamená, že musí podat přihlášku k registraci k dani z příjmů fyzických osob u příslušného správce daně do zákonem stanovené doby (§39 ZDP).

Poplatníci jsou daňovými rezidenty České republiky, nebo daňovými nerezidenty.

Daňoví rezidenti jsou ti poplatníci, kteří mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují. Mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.

Daňoví nerezidenti jsou pak osoby, které nespádají do skupiny osob uvedených v předchozím odstavci, anebo tak o nich stanoví mezinárodní smlouva. Mají daňovou povinnost, která se vztahuje jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky.

Poplatníky obvykle se zdržujícími na území České republiky jsou ti, kteří zde pobývají alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo v několika obdobích. Do doby 183 dnů se započítává každý započatý den pobytu. Bydlištěm na území České republiky se pro účely ZDP rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat.

Poplatníci mají povinnost zachycovat své příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti vedením účetnictví podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví nebo daňovou evidencí podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, případně záznamy o příjmech a výdajích u příjmů z pronájmů. Obecně je příjmem myšlen peněžní příjem, ale i příjem nepeněžní dosažený i směnou.

Od daně z příjmů jsou zákonem stanovené příjmy osvobozeny (§4 a 4a ZDP).

Základ daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období přesahují prokazatelně výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud ZDP u jednotlivých příjmů nestanoví jinak. U poplatníka, kterému plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů.

Pokud z účetnictví, daňové evidence nebo ze záznamů o příjmech a výdajích vyplyne, že výdaje přesáhnou

příjmy uvedené v §7 (příjmy ze samostatné činnosti) a §9 (příjmy z pronájmu) ZDP, půjde o daňovou ztrátu. Tento rozdíl, případně jeho část, který je tedy daňovou ztrátou, nelze uplatnit při zdanění příjmů ve zdaňovacím období, ve kterém vznikl. Daňovou ztrátu nebo její část lze ale odečíst podle příslušných pravidel v bezprostředně následujících pěti zdaňovacích obdobích.

Od základu daně lze dle §15 odečíst tzv. nezdanitelnou část základu daně. Nezdanitelnou částí základu daně je např. hodnota daru poskytnutého obcím, krajům, organizačním složkám státu, právníckým osobám se sídlem na území České republiky, jakož i právníckým osobám, které jsou pořadatelé veřejných sbírek podle zvláštního zákona. Musí se navíc jednat o poskytnutí daru na financování vědy a vzdělávání, výzkumu a vývoje, kultury, školství, na policii, na požární ochranu, na podporu mládeže, na ochranu zvířat a jejich zdraví a na další činnosti uvedené v ZDP. Dary je možné poskytnout (a následně je odečíst ze základu daně) i fyzickým osobám s bydlištěm na území České republiky, které jsou poskytovateli zdravotních služeb nebo provozují školy a školská zařízení a zařízení pro péči o toulavá nebo opuštěná zvířata nebo pro péči o jedince ohrožených druhů živočichů. Odečet hodnoty daru je umožněn, i pokud byl poskytnut požitavému invalidnímu důchodu nebo nezletilému dítěti závislému na péči jiné osoby či na zdravotnické prostředky (zde do určité výše).

Od základu daně je také možné odečíst částku, která se rovná úrokům zaplaceným ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úrokům z hypotečního úvěru poskytnutého bankou, sníženým o státní příspěvek poskytnutý podle zvláštních právních předpisů. Také je možné odečíst úroky z úvěru poskytnutého stavební spořitelnou, bankou v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem, a použitým na financování bytových potřeb. Nesmí se ale jednat o bytovou výstavbu, údržbu ani o změnu stavby bytového domu nebo jednotky, která nezahrnuje nebytový prostor, jiný než garáž, sklep nebo komoru, prováděnou v rámci činnosti, ze které plyne příjem ze samostatné činnosti, nebo pro účely nájmu.

Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně ze všech úvěrů poplatníků v téže společně hospodařící domácnosti, nesmí překročit 300 000 Kč za zdaňovací období. Příspěvky na penzijní připojištění lze odečíst od základu daně v celkovém úhrnu nejvýše 12 000 Kč, a to samé platí o životním pojištění. Odečet u zaplacených členských příspěvků člena odborové organizace je možný v maximální výši do 3 000 Kč. Dary na veřejně prospěšné účely se od základu daně odečítají maximálně ve výši 10 %.

Základ daně se také dále může snížit o tzv. odčitatelné položky. Jedná se o daňovou ztrátu, která vznikla a byla vyměřena za předchozí zdaňovací období nebo jeho část. Odečet je možný nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po období, za které se daňová ztráta vyměřuje. Další odčitatelnou položkou je 100 % výdajů na výzkum a vývoj a výdaje na zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání do výše 10 000 Kč.

Samotná daň se vypočte ze základu daně sníženého o nezdanitelnou část základu daně (§15 ZDP) a o odčitatelné položky od základu daně (§34 ZDP) zaokrouhleného na celá sta Kč dolů. Daň činí 15 %. Takto vypočtenou daň je možno snížit o slevy na dani, například o základní slevu na poplatníka, která za rok činí 24 840 Kč. Také je možné odečíst slevu na vyživované dítě, kdy od roku 2015 činí sleva na 1. vyživované dítě 13 404 Kč, na 2. vyživované dítě 15 804 Kč a na 3. a každé další vyživované dítě 17 004 Kč ročně. Další slevy na dani uvádí ustanovení §35ba zákona o daních z příjmů, např. nově slevu za umístění dítěte.

Zdaňovací období je stanoveno na jeden kalendářní rok. Poplatník má povinnost podat daňové přiznání do 31. 3. následujícího roku po skončení zdaňovacího období. Pokud ale využije služeb daňového poradce, lhůta pro podání daňového přiznání a zaplacení daně se prodlužuje do 30. 6. následujícího roku po skončení zdaňovacího období.

8.1. 2 Daň z příjmů právnických osob

Daň z příjmů právnických osob je také upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Díky dani z příjmů právnických osob se snižují (zdaňují) zisky právnických osob.

Předmět daně vymezuje §18 – §18b ZDP. Obecně jsou předmětem daně příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem (např. příjmy z pronájmu nebo prodeje majetku), nestanoví-li dále ZDP jinak.

U veřejně prospěšných poplatníků (§17a ZDP) je vždy předmětem daně příjem z reklamy, z členského příspěvku, v podobě úroku a z nájemného s výjimkou nájmu státního majetku.

Poplatníky daně z příjmů právnických osob jsou dle §17 právnické osoby, organizační složky státu, podílové fondy podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy, podfondy akciové společnosti s proměnným základním kapitálem podle zákona upravujícího investiční společnosti a investiční fondy. Dále je poplatníkem i fond penzijní společnosti obhospodařovaný penzijní společností podle zákona upravujícího důchodové spoření a podle zákona upravujícího doplňkové penzijní spoření, svěřenecký fond podle občanského zákoníku a konečně jednotka, která je podle právního řádu státu, podle kterého je založena nebo zřízena, poplatníkem.

Poplatníci této daně mají registrační povinnost, musí podat přihlášku k registraci k dani z příjmů právnických osob u příslušného správce daně do zákonem stanovené doby (§39a ZDP).

Opět se rozlišují poplatníci, kteří jsou daňovými rezidenty České republiky a ti, který jimi nejsou.

Poplatníci jsou daňovými rezidenty České republiky, pokud mají na území České republiky své sídlo nebo místo svého vedení, kterým se rozumí adresa místa, ze kterého je poplatník řízen. Daňoví rezidenti České republiky mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdroje na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí. Pokud je poplatník, který není právnickou osobou, založen nebo zřízen podle právních předpisů České republiky, má se za to, že má na území České republiky sídlo.

Daňovými nerezidenty jsou ti poplatníci, kteří nemají na území České republiky své sídlo nebo to o nich stanoví mezinárodní smlouvy. Daňoví nerezidenti mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky.

Od daně z příjmů právnických osob zákon určité příjmy osvobozuje (§19 – §19b ZDP). Například je osvobozen členský příspěvek podle stanov, statutu, zřizovacích nebo zakladatelských listin, přijatý odborovou organizací, politickou stranou nebo politickým hnutím, nebo profesní komorou s nepovinným členstvím s výjimkou Hospodářské komory České republiky a Agrární komory České republiky. Dále také příjmy plynoucí z odpisu dluhů při oddlužení nebo reorganizaci provedené podle zvláštního právního předpisu, podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání, pokud jsou použity k doplnění vkladu sníženého o podíly na ztrátách do původní výše. Osvobození se také týká bezúplatných příjmů z nabytí dědictví nebo odkazu, bezúplatných příjmů plynoucí do veřejné sbírky, na humanitární nebo charitativní účel, nebo přijatý z veřejné sbírky. Další osvobození upravuje ZDP.

Základem daně je rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období; rozdíl se upraví podle ZDP.

Jakmile je vyčíslen základ daně nebo daňová ztráta, odečtou se od něj položky odčitatelné od základu daně. Od takto sníženého základu daně se následně odečtou dary na veřejně prospěšné účely a poté již následuje samotný výpočet daně. Sazba daně činí 19 %. Vypočtená daň se pak snižuje ještě o slevy na dani. Např. o částku 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením nebo o částku 60 000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením.

Zdaňovacím obdobím u daně z příjmů právnických osob je kalendářní rok, hospodářský rok, období od rozhodného dne fúze nebo rozdělení obchodní korporace nebo převodu jmění na společníka do konce kalendářního roku nebo hospodářského roku, ve kterém se přeměna nebo jmění staly účinnými nebo účetní období, pokud je toto účetní období delší než nepřetržitě po sobě jdoucích 12 měsíců.

Právnické osoby mají obecně povinnost podat daňové přiznání do tří měsíců od skončení zdaňovacího období, pokud ale mají povinnost mít účetní závěrku ověřenou auditorem, nebo jejich daňové přiznání zpracovává a podává daňový poradce, podává se daňové přiznání nejpozději do 6 měsíců po uplynutí zdaňovacího období. Příslušná plná moc musí být daňovému poradci udělena a uplatněna u správce daně před uplynutím tříměsíční lhůty po uplynutí zdaňovacího období.

V případě, že daňovému subjektu ve zdaňovacím období daňová povinnost k dani, ke které je registrován, nevznikla, sdělí tuto skutečnost správci daně ve lhůtě pro podání daňového přiznání nebo vyúčtování.

8.2 Daň silniční

Silniční daň je upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční. Silniční daň spadá pod majetkové daně. Předmětem daně silniční jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla, která jsou registrována v České republice, provozována v České republice a používána zákonem vymezenými poplatníky. Tito mají povinnost zaplatit daň. Zjednodušeně řečeno jde o právnické osoby a o podnikající fyzické osoby. Konkrétně se jedná o poplatníky daně z příjmů právnických osob, pokud příjmy z této jejich činnosti nejsou předmětem daně z příjmů. Výjimka je stanovena u používání motorového vozidla k činnosti veřejně prospěšného poplatníka daně z příjmů právnických osob. Dále se jedná o poplatníky daně z příjmů fyzických osob, pokud motorové vozidlo používají k činnosti nebo v přímé souvislosti s činností, ze kterých plynou příjmy ze samostatné činnosti podle zákona upravujícího daně z příjmů.

Dále jsou předmětem daně silniční vždy vozidla s největší povolenou hmotností nad 3,5 tuny určená výlučně k přepravě nákladů a registrovaná v České republice.

Předmětem daně nejsou speciální pásové automobily a ostatní vozidla podle zvláštního právního předpisu, jakož i zemědělské a lesnické traktory a jejich přípojná vozidla a další zvláštní vozidla podle zvláštního právního předpisu a vozidla, kterým byla přidělena zvláštní registrační značka.

Poplatníkem daně je ta osoba, která je jako provozovatel vozidla zapsána v technickém průkazu vozidla. Dále je poplatníkem také osoba, která užívá vozidlo, v jehož technickém průkazu je zapsána jako provozovatel osoba, která zemřela, zanikla nebo byla zrušena, anebo užívá vozidlo, jehož provozovatel je odhlášen z registru vozidel. Poplatníkem daně je rovněž zaměstnavatel, pokud vyplácí cestovní náhrady svému zaměstnanci za použití osobního automobilu nebo jeho přípojného vozidla, pokud daňová povinnost nevznikla již provozovateli vozidla. Dále osoba, která používá vozidlo registrované a určené jako mobilizační rezerva nebo pohotovostní zásoba a organizační složka osoby se sídlem nebo trvalým pobytem v zahraničí. Pokud je u této vozidla více poplatníků, platí daň společně a nerozdílně.

Osvobozena od daně silniční jsou vozidla uvedené v §3 zákona o silniční dani. Například jde o vozidla s méně než čtyřmi koly zapsaná v jejich technickém průkazu jako kategorie L a jejich přípojná vozidla, vozidla diplomatických misí a konzulárních úřadů, pokud je zaručena vzájemnost, vozidla zabezpečující linkovou osobní vnitrostátní přepravu za předpokladu, že, ujedou pro tento účel více než 80 % kilometrů z celkového počtu kilometrů jimi ujetých ve zdaňovacím období, vozidla provozovaná ozbrojenými silami, vozidla speciální samosběrná (zametací), či vozidla požární ochrany používaná jednotkou hasičského záchranného sboru podniku.

Základ daně zákon stanoví rozdílně podle druhu vozidla. Základem daně je zdvihový objem motoru v cm³ u osobních automobilů s výjimkou osobních automobilů na elektrický pohon, nebo součet největších povolených hmotností na nápravy v tunách a počet náprav u návěsů, případně největší povolená hmotnost v tunách a počet náprav u ostatních vozidel.

Sazba daně je také stanovena rozdílně. U osobních automobilů se silniční daň pohybuje v rozmezí od 1 200 Kč (800 cm³) do 4 200 Kč (nad 3.000 cm³) ročně. U ostatních vozidel se silniční daň stanovuje podle nejvyšší povolené hmotnosti (celkové hmotnosti) v tunách a počtu náprav. Pohybuje se od 1 800 Kč (do 1 tuny s 1 nápravou) do 50 400 Kč (3 nápravy, nad 36 tun) ročně. Roční sazba daně se zjistí pro každé jednotlivé vozidlo podle údajů uvedených v technických dokladech vozidla. V zákonem stanovených případech se sazba daně procentuálně zvyšuje nebo procentuálně snižuje.

Za zdaňovací období zákon považuje kalendářní rok. Daňové přiznání k silniční dani je zapotřebí podat nejpozději do 31. ledna kalendářního roku, který následuje po uplynutí zdaňovacího období. Poplatník plní silniční daň formou čtyř záloh za rok, a to čtvrtletně vždy do 15. dne měsíců dubna, července, října a prosince.

8.3 Daň z nemovitých věcí

Daň z nemovitých věcí je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí a je řazena mezi majetkové daně. Daň z nemovitých věcí tvoří daň z pozemků, daň ze staveb a jednotek.

Daň z nemovitých věcí je reálnou daní. Povinnost její úhrady vzniká bez ohledu na skutečnost, zda poplatník vytváří dostatečný důchod k její úhradě. Zaplacená daň z nemovitosti se může nechat uznat jako nákladová položka pro účely vymezení základu daně z příjmů.

Zdaňovacím obdobím u daně z nemovitých věcí je kalendářní rok. Ke změnám skutečností rozhodných pro daň, které nastanou v průběhu zdaňovacího období, se nepřihlíží.

Daňové přiznání je poplatník povinen podat příslušnému správci daně do 31. ledna zdaňovacího období. Daňové přiznání se nepodává, pokud je poplatník podal na některé z předchozích zdaňovacích období nebo daň byla vyměřena či doměřena na některé z předchozích zdaňovacích období z moci úřední a ve srovnání s tímto předchozím zdaňovacím obdobím nedošlo ke změně okolností rozhodných pro vyměření daně. V tomto případě se daň vyměří ve výši poslední známé daně a za den vyměření daně a současně za den doručení tohoto rozhodnutí poplatníkovi se považuje 31. leden zdaňovacího období. Správce daně nemusí daňovému subjektu výsledek vyměření oznamovat platebním výměrem, platební výměr nemusí obsahovat odůvodnění, založí se do spisu a nelze se proti němu odvolat. Na žádost daňového subjektu mu správce daně zašle stejnopis platebního výměru, a to do 30 dnů ode dne, kdy žádost obdržel. Dojde-li ve srovnání s předchozím zdaňovacím obdobím ke změně okolností rozhodných pro vyměření daně nebo ke změně v osobě poplatníka, je poplatník povinen daň do 31. ledna zdaňovacího období přiznat. V těchto případech lze daň přiznat buď podáním daňového přiznání, nebo podáním dílčího daňového přiznání. V dílčím daňovém přiznání poplatník uvede jen nastalé změny a výpočet celkové daně.

8.3.1 Daň z pozemků

Předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky evidované v katastru nemovitostí. Předmětem daně naopak nejsou například lesní pozemky, na nichž se nacházejí lesy ochranné a lesy zvláštního určení, pozemky určené pro obranu České republiky, pozemky, které jsou součástí jednotky a pozemky ve spoluvlastnictví všech vlastníků jednotek v domě užívané společně těmito jednotkami či pozemky, které jsou vodní plochou s výjimkou rybníků sloužících k intenzivnímu a průmyslovému chovu ryb či pozemky zastavěné zdanitelnými stavbami v rozsahu zastavěné plochy těchto staveb.

Poplatníkem daně z pozemků je vlastník pozemku a další poplatníci uvedení v §3 odst. 2 zákona o dani z nemovitých věcí. Např. poplatníkem daně, jde-li o pozemek ve svěřeneckém fondu, je tento fond nebo v případě pozemku zatíženého právem stavby je poplatníkem stavebník. V zákonem stanovených případech dle §3 odst. 3 je poplatníkem daně z pozemků vždy nájemce nebo pachtýř u pronajátého nebo propachtovaného pozemku. Uživatel je pak poplatníkem daně z pozemků v případě, že vlastník pozemku není znám, nebo u pozemků, jejichž hranice v terénu reálně vznikly po předání pozemků jako náhradních za původní pozemky sloučené.

Od daně jsou osvobozeny pozemky ve vlastnictví České republiky či obce, na jejímž katastrálním území se nacházejí nebo např. pozemky, na nichž jsou zřízena veřejná a neveřejná pohřebiště podle zákona o pohřebnictví. Na ostatní slevy odkazují do §4 zákona o dani z nemovitých věcí, kde jsou uvedeny i podrobné podmínky pro jejich uplatnění.

Základem daně u pozemků orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad, ovocných sadů a trvalých travních porostů je cena půdy zjištěná násobením skutečné výměry pozemku v m² průměrnou cenou půdy stanovenou na 1 m² ve vyhlášce Ministerstva zemědělství České republiky v dohodě s ministerstvem financí České republiky.

Základem daně u pozemků hospodářských lesů a rybníků s intenzivním a průmyslovým chovem ryb je cena pozemku zjištěná podle platných cenových předpisů k 1. lednu zdaňovacího období nebo součin skutečné výměry pozemku v m² a částky 3,80 Kč. A základem daně u ostatních pozemků je skutečná výměra pozemku v m² zjištěná k 1. lednu zdaňovacího období.

Sazbu daně zákon stanoví buď procentem ze základu daně nebo pevnou částkou v Kč/m². Základní sazba daně u stavebních pozemků se násobí koeficientem podle počtu obyvatel v obci.

8.3.2 Daň ze staveb a jednotek

Předmětem daně ze staveb a jednotek je zdanitelná stavba, a to budova (definovaná podle katastrálního zákona), inženýrská stavba uvedená v příloze k zákonu o dani z nemovitých věcí a jednotka, nachází-li se na území České republiky. Předmětem daně ze zdanitelných staveb a jednotek není budova, v níž jsou jednotky.

Poplatníkem této daně ze staveb a jednotek je vlastník zdanitelné stavby nebo jednotky a další osoby uvedené v § 8 odst. 2 zákona o dani z nemovitých věcí. Poplatníkem daně ze staveb a jednotek je vždy nájemce nebo pachtýř u pronajaté nebo propachtované jednotky, která zahrnuje nebytový prostor jiný než sklep nebo komoru, nebo zdanitelné stavby, s výjimkou budovy obytného domu, jsou-li s nimi příslušné hospodařit Státní pozemkový úřad nebo Správa státních hmotných rezerv, nebo převedené na základě rozhodnutí o privatizaci na Ministerstvo financí.

Zákon v ustanovení §9 uvádí i jednotky a stavby, které jsou od daně osvobozeny. Jde například o zdanitelné stavby a jednotky ve vlastnictví České republiky, obce, na jejímž katastrálním území se nacházejí, budovy nebo jednotky ve vlastnictví obecně prospěšných společností, spolků či stavby ve vlastnictví veřejných vysokých škol.

Základem daně ze staveb a jednotek u zdanitelné stavby je výměra zastavěné plochy v m² podle stavu k 1. lednu zdaňovacího období. Zastavěnou plochou se pro účely daně z nemovitých věcí rozumí zastavěná plocha stavby podle stavebního zákona odpovídající nadzemní části zdanitelné stavby.

Základem daně ze staveb a jednotek je u jednotky upravená podlahová plocha, kterou je výměra podlahové plochy jednotky v m² podle stavu k 1. lednu zdaňovacího období vynásobená příslušným koeficientem daným zákonem. A to koeficientem 1,22 je-li součástí jednotky pozemek přesahující zastavěnou plochu nebo je-li s jednotkou užíván pozemek ve spoluvlastnictví všech vlastníků jednotek v domě, v ostatních případech je koeficient 1,20. Podlahová plocha jednotky pro účely daně z nemovitých věcí nezahrnuje podlahovou plochu společných částí domu v rozsahu podílu na nich, který je zahrnut v jednotce.

Sazbu daně stanoví §11 zákona o dani z nemovitých věcí. Základní sazba daně činí např. u budovy obytného domu 2 Kč za 1 m² zastavěné plochy. Základní sazba daně se pak násobí příslušným koeficientem přiřazeným k jednotlivým obcím podle počtu obyvatel z posledního sčítání lidu. Tyto koeficienty se pohybují od 1,0 v obcích do 1000 obyvatel až po 4,5 v Praze. Každá obec má navíc možnost svou vyhláškou stanovit pro jednotlivé části či pro celou obec nižší či vyšší koeficient.

8.4 Daň z nabytí nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí je upravena zákonným opatřením Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Zákonem č. 254/2016 bylo ze dne 14. července 2016 novelizováno.

Předmětem daně z nabytí nemovitých věcí je úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci, která je pozemkem, stavbou, částí inženýrské sítě nebo jednotkou nacházejícími se na území České republiky, právem stavby, jímž zatížený pozemek se nachází na území České republiky, nebo spoluvlastnickým podílem na předešle uvedených nemovitých věcech.

Předmětem daně z nabytí nemovitých věcí je také nabytí vlastnického práva k nemovité věci, která je uvedena v předešlém odstavci, na základě zajišťovacího převodu práva či úplatného postoupení pohledávky zajištěné zajišťovacím převodem práva.

V případě zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k více nemovitým věcem uvedeným v §2 odst. 1 zákona o dani z nabytí nemovitých věcí, jejichž spoluvlastníci jsou totožní, je předmětem daně z nabytí nemovitých věcí pouze úplatné nabytí vlastnického práva k podílu na těchto nemovitých věcech. Zákon v §2 odst. 3 stanoví v jakém rozsahu.

Poplatníkem daně z nabytí nemovitých věcí je **vždy nabyvatel**.

Zákon o dani z nabytí nemovitých věcí uvádí ve svých ustanoveních §6 – §9, co je od daně osvobozeno. Do věcného osvobození ve veřejnoprávní oblasti spadá například nabytí vlastnického práva k nemovité věci členskými státy Evropské unie či jiným státem, je-li zaručena vzájemnost. Zákon počítá s věcným osvobozením u nových staveb, kdy například je osvobozeno první úplatné nabytí vlastnického práva k pozemku nebo právu stavby, jejichž součástí je nová stavba rodinného domu. Zákon dále uvádí věcné osvobození u jednotek a ostatní věcná osvobození.

Základem daně z nabytí nemovitých věcí je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj. Nabývací hodnotou je sjednaná cena, srovnávací daňová hodnota, zjištěná cena, nebo zvláštní cena a stanoví se ke dni, kdy nastala skutečnost, která je předmětem daně z nabytí nemovitých věcí.

Odměna a náklady prokazatelně zaplacené poplatníkem znalci za znalecký posudek určující zjištěnou cenu, mohou být uznatelným výdajem, je-li posudek vyžadovanou přílohou daňového přiznání, a pokud tento výdaj uplatní poplatník v daňovém přiznání nebo v dodatečném daňovém přiznání.

Daň z nabytí nemovitých věcí se vypočte jako součin základu daně zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru a sazby daně. Sazba daně z nabytí nemovitých věcí činí 4 %.

Daňové přiznání k dani z nabytí nemovitých věcí je poplatník povinen podat nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž byl v katastru nemovitostí proveden vklad vlastnického práva k nemovité věci, práva stavby nebo správy svěřeneckého fondu. U nemovitostí, které se neevidují v katastru nemovitostí je poplatník povinen podat daňové přiznání nejpozději do konce třetího kalendářního měsíce následujícího po kalendářním měsíci, v němž došlo k nabytí vlastnického práva k nemovité věci, případně zákonem stanovené skutečnosti, např. bylo vydáno vydražiteli potvrzení o nabytí vlastnického práva k nemovité věci vydražené ve veřejné dražbě.

9 Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou povinnou platbou, kterou určuje zákon, a odvádějí se do veřejného rozpočtu. Podstata nepřímých daní spočívá v tom, že daňová povinnost se vztahuje k poplatníkovi, ale příslušnou daň státu odvádí plátec. Poplatník je tedy odlišnou osobou od plátce.

Často jsou nepřímé daně označovány také jako daně ze spotřeby. Je tomu tak proto, že daň je zahrnuta v ceně zboží nebo služeb, které poplatník nakoupí a tím hradí tuto daň v rámci úhrady své spotřeby obchodníkov. Daň státu ale zaplatí příslušný obchodník. Nepřímá daň tedy zdaňuje spotřebu, na rozdíl od přímé daně, která zdaňuje příjmy poplatníka.

Nepřímou daní je daň z přidané hodnoty, spotřební daň a ekologická daň. Daň z přidané hodnoty je univerzální daní, která dopadá na veškeré zboží. Spotřební a ekologická daň jsou selektivními daněmi, protože se týkají pouze určitých vybraných druhů zboží.

9.1 Daň z přidané hodnoty

Právní úpravu této daně zajišťuje zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty (dále též „ZDPH“). D aň z přidané hodnoty (DPH) je univerzální daní a jednou z nejdůležitějších složek státního rozpočtu.

Předmětem DPH je dodání zboží či poskytování služeb za úplatu osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti s místem plnění v tuzemsku, dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku. Dále také pořízení zboží z jiného členského státu za úplatu uskutečněnou v tuzemsku osobou povinnou k dani v rámci uskutečňování ekonomické činnosti nebo právnickou osobou nepovinnou k dani a pořízení nového dopravní-

ho prostředku z jiného členského státu za úplatou osobou nepovinnou k dani.

Zdanitelným plněním je plnění, které je předmětem daně a není osvobozeno od daně. ZDPH v § 2a uvádí, co je vyňato z předmětu daně, např. pořízení zboží z jiného členského státu, estliže dodání tohoto zboží by v tuzemsku bylo osvobozeno od daně. §2b ZDPH dává možnost volby předmětu daně. Osoba, která uskutečňuje pořízení zboží z jiného členského státu, které není předmětem daně podle § 2a odst. 2, se může rozhodnout, že toto pořízení je předmětem daně.

Plátcem se stane osoba povinná k dani (§5 ZDPH) se sídlem v tuzemsku, jejíž obrat za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 mil. Kč. Výjimkou jsou osoby, které uskutečňují pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně. Povinná osoba se stává plátcem od prvního dne druhého měsíce následujícího po měsíci, ve kterém překročila stanovený obrat, nestane-li se podle tohoto zákona plátcem dříve.

Osobou povinnou k dani je fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti, pokud ZDPH nestanoví v §5a jinak. Osobou povinnou k dani je i právnická osoba, která nebyla založena nebo zřízena za účelem podnikání, pokud uskutečňuje ekonomické činnosti.

Za ekonomickou činnost zákon považuje soustavnou činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně důlní činnosti a zemědělské výroby a soustavné činnosti vykonávané podle zvláštních právních předpisů, zejm. nezávislé činnosti vědecké, literární, umělecké, výchovatelské nebo učitelů, jakož i nezávislé činnosti lékařů, právníků, inženýrů, architektů, dentistů a účetních znalců. Ekonomickou činností je podle zákona také využití hmotného a nehmotného majetku za účelem získání příjmů, pokud je tento majetek využíván soustavně.

Samostatně uskutečňovanou ekonomickou činností není činnost zaměstnanců nebo jiných osob, kteří mají uzavřenou smlouvu se zaměstnavatelem, na základě níž vznikne mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem pracovněprávní vztah, případně činnosti osob, které jsou zdaňovány jako příjmy ze závislé činnosti podle zvláštního právního předpisu.

Osoba povinná k dani uvedená v §6 ZDPH je povinna podat přihlášku k registraci plátce DPH do 15 dnů po skončení kalendářního měsíce, ve kterém překročila stanovený obrat. Plátce uvedený v § 6a až § 6e ZDPH je povinen podat přihlášku k registraci do 15 dnů ode dne, ve kterém se stal plátcem.

Podání přihlášky k registraci plátce DPH může být i dobrovolným rozhodnutím zákonem stanovených osob. Jedná se o osoby povinné k dani se sídlem nebo provozovnou v tuzemsku, které uskutečňují nebo budou uskutečňovat plnění s nárokem na odpočet daně. Dále jsou jimi i osoby povinné k dani, které nemají sídlo ani provozovnu v tuzemsku a které budou uskutečňovat plnění s nárokem na odpočet daně s místem plnění v tuzemsku.

Podle §98 ZDPH zveřejní správce daně způsobem umožňujícím dálkový přístup údaje z registru plátců a identifikovaných osob. Zveřejňuje se daňové identifikační číslo plátce nebo identifikované osoby, obchodní firma nebo jméno a dodatek ke jménu, sídlo plátce nebo identifikované osoby a číslo účtu určené v přihlášce k registraci plátce ke zveřejnění nebo údaj, že žádné takové číslo účtu nebylo určeno. V České republice byl s ohledem na toto ustanovení zákona zřízen tzv. Registr plátců DPH, prostřednictvím něhož je možné zjistit, zda konkrétní osoba je či není plátcem DPH a další informace. Stačí znát daňové identifikační číslo osoby.

Ustanovení § 109 ZDPH uvádí případy, kdy se plátce stává ručitelem za nezaplacené DPH jiným plátcem. Plátce, který přijme zdanitelné plnění s místem plnění v tuzemsku uskutečněné jiným plátcem, nebo poskytne úplatu na takové plnění, ručí za nezaplacenou daň z tohoto plnění, pokud v okamžiku uskutečnění zdanitelného plnění nebo poskytnutí úplaty na takové plnění věděl nebo vědět měl a mohl, že daň uvedená na daňovém dokladu nebude úmyslně zaplacená, plátce, který uskutečňuje toto zdanitelné plnění nebo obdrží úplatu na takové plnění, se úmyslně dostal nebo dostane do postavení, kdy nemůže daň zaplatit, nebo jde ke zkrácení daně nebo vylákání daňové výhody.

Očekává se, že ze zákona bude od 1. 4. 2017 nespolehlivou osobou nespolehlivý plátce, kterému byla zrušena registrace DPH a který závažným způsobem porušil své povinnosti z pohledu správy DPH, kvůli kterým získal status nespolehlivého plátce.

ZDPH nezapomíná ani na osvobození od DPH, kdy v §63 jsou uvedena plnění, která jsou osvobozena od daně, a je u nich nárok na odpočet. Osvobozeno od DPH je např. dodání zboží do jiného členského státu, pořízení zboží z jiného členského státu, vývoz zboží, poskytnutí služby do třetí země, přeprava osob či dovoz zboží.

Základ daně je vymezen v §36 ZDPH. Základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátcе za uskutečněné zdanitelné plnění, včetně částky na úhradu spotřební daně od osoby, pro kterou je zdanitelné plnění uskutečněno, nebo od třetí osoby, bez daně za toto zdanitelné plnění. Základ daně také zahrnuje jiné daně, poplatky nebo jiná obdobná peněžitá plnění, dotace k ceně, vedlejší výdaje, které jsou účtovány osobě, pro kterou je uskutečňováno zdanitelné plnění, při jeho uskutečnění a další.

Za vedlejší výdaje se pro účely základu daně považují zejména náklady na balení, přepravu, pojištění a provize. Základ daně se snižuje o slevu z ceny, pokud je poskytnuta ke dni uskutečnění zdanitelného plnění. §36a ZDPH pak uvádí jaký je základ daně ve zvláštních případech.

Sazba daně z přidané hodnoty je základní, první snížená a druhá snížená. Základní sazba je zákonem stanovena ve výši 21 %, první snížená ve výši 15 % a druhá snížená sazba ve výši 10 %. Která sazba bude na daně zboží a službu uplatněna stanoví ZDPH a jeho přílohy.

U zdanitelného plnění se uplatní sazba daně platná ke dni vzniku povinnosti přiznat daň. U přijaté úplaty za zdanitelné plnění se uplatní sazba daně platná pro toto zdanitelné plnění ke dni vzniku povinnosti přiznat daň z přijaté úplaty.

Základní sazba daně se uplatňuje u zboží, pokud zákon nestanoví jinak. U zboží uvedeného v příloze č. 3, tepla a chladu se uplatňuje první snížená sazba daně. U zboží uvedeného v příloze č. 3a se uplatňuje druhá snížená sazba daně.

I u služeb se uplatňuje základní sazba daně, pokud zákon nestanoví jinak. U služeb uvedených v příloze č. 2 se uplatňuje první snížená sazba daně. Ustanovení §47 ZDPH uvádí další pravidla pro stanovení příslušné sazby daně. Např. při dovozu uměleckých děl, sběratelských předmětů a starožitností uvedených v příloze č. 4 se uplatňuje první snížená sazba daně.

Plátcе má povinnost do 25 dnů od skončení zdaňovacího období podat daňové přiznání. Tuto povinnost má i v případě, že mu žádná daňová povinnost nevznikla. Daňová povinnost je splatná ve lhůtě pro podání daňového přiznání. Pokud v důsledku vyměření nadměrného odpočtu vznikne vratitelný přeplatek vyšší než 100 Kč, vrací se plátcи bez žádosti do 30 dnů od vyměření nadměrného odpočtu. To neplatí, pokud vznikne vratitelný přeplatek změnou stanovené daně na základě dodatečného vyměření.

Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc, zákon ale umožňuje změnu zdaňovacího období na kalendářní čtvrtletí, pokud obrat plátcе za bezprostředně předcházející kalendářní rok nepřesáhl 10 mil. Kč, není nespolehlivý plátcе, není skupinou a změnu zdaňovacího období oznámí správci daně do konce měsíce ledna příslušného kalendářního roku.

Plátcе nebo identifikovaná osoba jsou povinni vést v evidenci pro účely DPH veškeré údaje vztahující se k jejich daňovým povinnostem, a to v členění potřebném pro sestavení daňového přiznání nebo souhrnného hlášení.

ZDPH požaduje v zásadě elektronickou formu daňového přiznání nebo dodatečného daňového přiznání, hlášení a příloh k těmto podáním. Stanoví, že přihláška k registraci a oznámení o změně registračních údajů se podává pouze elektronicky na elektronickou adresu podatelny zveřejněnou správcem daně; to neplatí pro identifikované osoby. Z uvedeného je vyňata pouze fyzická osoba, ta není povinna podávat elektronickou formu podání, pokud její obrat za nejvýše 12 bezprostředně předcházejících po sobě jdoucích kalendářních měsíců nepřesáhne 6 mil. Kč nebo nemá zákonem stanovenou povinnost činit podání elektronicky.

Registrace plátcе k DPH může být zrušena z úřední moci, a to např. pokud plátcе přestal vykonávat ekonomické činnosti či uskutečňuje pouze plnění osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně.

Plátcе může také požádat o zrušení registrace DPH za podmínek daných ustanovením §106b ZDPH.

Pro uplatnění nároku na odpočet je důležité, aby daňový doklad měl všechny vlastnosti požadované záko-

nem. Ustanovení §34 ZDPH uvádí, že u daňového dokladu musí být od okamžiku jeho vystavení do konce doby stanovené pro jeho uchovávání zajištěna věrohodnost jeho původu, neporušitelnost jeho obsahu a jeho čitelnost.

9.2 Spotřební daně

Takzvané spotřební daně jsou upraveny v zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Zákon za spotřební daně považuje daň z minerálních olejů (ropné produkty), z lihu, z piva, z vína a meziproduktů a z tabákových výrobků. Správu spotřební daně vykonávají orgány Celní správy České republiky.

Předmětem daní jsou vybrané výrobky na daňovém území Evropské unie vyrobené nebo na daňové území Evropské unie dovezené. Vybranými výrobky jsou právě minerální oleje, líh, pivo, víno a meziprodukty a tabákové výrobky.

Kdo je plátcem daně uvádí §4 zákona o spotřebních daních. Obecně je plátcem daní právnická nebo fyzická osoba, která je např. provozovatelem daňového skladu, oprávněným příjemcem, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem, jíž vznikla povinnost daň přiznat a zaplatit v souvislosti s uvedením vybraných výrobků do volného daňového oběhu, nebo v souvislosti se ztrátou nebo znehodnocením vybraných výrobků dopravovaných v režimu podmíněného osvobození od daně.

Od daní jsou dle §11 zákona o spotřebních daních osvobozeny vybrané výrobky. Jsou jimi např. dovezené výrobky, pokud se na ně vztahuje osvobození příležitostného dovozu zboží v osobních zavazadlech, nakoupené bez daně za stavu ohrožení státu a válečného stavu, pokud tak nařídí vláda nebo i dovezené výrobky z území členských států NATO pro potřeby ozbrojených sil NATO a další výrobky uvedené v zákoně.

Daňová povinnost vzniká výrobou vybraných výrobků na daňovém území Evropské unie nebo dovozem vybraných výrobků na daňové území Evropské unie. Povinnost daň ve stanovené lhůtě přiznat a zaplatit vzniká okamžikem uvedení vybraných výrobků do volného daňového oběhu na daňovém území České republiky. Při dovozu vybraných výrobků obecně vzniká povinnost daň přiznat a zaplatit dnem vzniku celního dluhu.

Daň se vypočte jako součin základu daně a sazby daně stanovené pro příslušný vybraný výrobek. Základ daně tvoří množství vybraných výrobků vyjádřené v měrných jednotkách podle druhu daní. Například základem spotřební daně u piva je množství piva vyjádřené v hektolitrech. Sazba daně je také specifická podle toho o jaký vybraný výrobek půjde. Sazba je buď stanovena jako množstevní, nebo jako procentní. Sazby daně u cigaret jsou kombinací sazby množstevní a procentní. Zdaňovacím obdobím pro vybrané výrobky s výjimkou dovážených vybraných výrobků je kalendářní měsíc. Plátcí, kterým vznikla povinnost přiznat daň a zaplatit ji, jsou povinni předložit daňové přiznání samostatně za každou daň celnímu úřadu, a to do 25. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla, pokud zákon o spotřební dani nestanoví jinak.

9.3 Ekologická daň

Na základě směrnice Rady č. 2003/96/ES ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů Společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny přijala Česká republika zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, kterým směrnicí implementovala.

Podle zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů je předmětem ekologické daně elektřina, zemní plyn, některé další plyny a pevná paliva (černé uhlí, hnědé uhlí, koks).

Plátcem ekologické daně je dodavatel, který na daňovém území dodal předměty daně, v zákonem stanovených případech i provozovatel distribuční soustavy, výrobce předmětu daně, dále také osoby, které osvobozenou energií použijí k jiným než osvobozeným účelům nebo osoby, které spotřebovaly nezdaněnou energii.

Osvobození od daně je závislé na účelu použití energie. Vztahuje se zejména na elektronickou energii a pevná paliva, která jsou použita na provoz veřejné přepravy osob či pro plavby po vodách na území České republiky.

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

liky. Také je možné uplatnit osvobození u plynu pro výrobu tepla v domácnostech a v domovních kotelnách uvedených ve speciálním případě.

Plátcí daně, kterým vznikla povinnost daň priznat a zaplatit, jsou povinni předložit daňové priznání a zaplatit daň do 25. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla.

10 Elektronická evidence tržeb

Zákon 112/2016, o evidenci tržeb upravuje práva, povinnosti a postupy uplatňované při evidenci tržeb a postupy s nimi související. Subjektem evidence tržeb je poplatník daně z příjmů fyzických osob a daně z příjmů právnických osob. Předmětem evidence tržeb jsou evidované tržby poplatníka.

Evidovanou tržbou je platba, která splňuje formální náležitosti pro evidovanou tržbu a která zakládá rozhodný příjem. Evidovanou tržbou je také platba, která splňuje formální náležitosti pro evidovanou tržbu a je určena k následnému čerpání nebo zúčtování, které zakládají rozhodný příjem, nebo následným čerpáním nebo zúčtováním té platby, která zakládá rozhodný příjem. Formální náležitosti pro evidovanou tržbu splňuje platba poplatníkovi, která je uskutečněna v hotovosti, bezhotovostním převodem peněžních prostředků, k němuž dává příkaz plátce prostřednictvím příjemce, kterým je poplatník, který má tržbu evidovat, šekem, směnkou.

Rozhodným příjmem se rozumí u poplatníka daně z příjmů fyzických osob příjem ze samostatné činnosti, která je podnikáním, s výjimkou příjmu, který není předmětem daně z příjmů, je z hlediska obvykle přijímaných tržeb ojedinělý nebo podléhá dani vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně. U poplatníka daně z příjmů právnických osob příjem z činnosti, která je podnikáním, s výjimkou příjmu, který není předmětem daně z příjmů, je z hlediska obvykle přijímaných tržeb ojedinělý, podléhá dani vybírané srážkou podle zvláštní sazby daně nebo podléhá dani ze samostatného základu daně.

Ve zjednodušeném režimu se mohou evidovat tržby z prodeje zboží a služeb na palubě dopravních prostředků při pravidelné hromadné přepravě osob podle zákona upravujícího daň z přidané hodnoty. Nebo tržby, jejichž evidování běžným způsobem by znemožnilo nebo zásadně ztížilo plynulý a hospodárný výkon činnosti, ze které tyto tržby plynou. Tyto tržby stanoví nařízením vláda.

Některé tržby jsou vyloučené z evidence tržeb a to např. tržby státu, územního samosprávného celku, příspěvkové organizace, České národní banky, držitele poštovní licence, banky, včetně zahraniční banky, spořitelního a úvěrního družstva, pojišťovny a zajišťovny, investiční společnosti a investičního fondu, obchodníka s cennými papíry, penzijní společnosti, penzijního fondu, z podnikání v energetických odvětvích na základě licence udělené podle energetického zákona, z podnikání na základě povolení krajského úřadu podle zákona o vodovodech a kanalizacích.

Poplatník je povinen před přijetím první evidované tržby podat žádost o autentizační údaje. Autentizační údaje slouží k přístupu na společné technické zařízení správce daně umožňující poplatníkovi správu certifikátu pro evidenci tržeb a údajů pro správu evidence tržeb. Požádali poplatník o autentizační údaje způsobem, kterým se lze přihlásit do jeho datové schránky, správce daně je přidělí poplatníkovi prostřednictvím této datové schránky bez zbytečného odkladu. Podal-li poplatník žádost o autentizační údaje ústně do protokolu, správce daně je přidělí poplatníkovi v rámci tohoto jednání. Správce daně zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup podmínky a postup pro přístup na společné technické zařízení správce daně umožňující poplatníkovi správu certifikátu pro evidenci tržeb a údajů pro správu evidence tržeb. Správce daně umožní prostřednictvím společného technického zařízení poplatníkovi na základě autentizačních údajů získat 1 nebo více certifikátů pro evidenci tržeb, které slouží k autentizaci datových zpráv.

Poplatník je povinen prostřednictvím společného technického zařízení správce daně před získáním certifikátu pro evidenci tržeb oznámit údaje o provozovnách, prostřednictvím kterých provádí činnosti, z nichž plynou evidované tržby, nebo v nichž přijímá evidované tržby. Údaji o provozovnách se rozumí také údaje o internetových stránkách, na kterých jsou nabízeny zboží nebo služby. Dojde-li ke změně údajů o provozov-

nách, je poplatník povinen tuto změnu oznámit správci daně do 15 dnů ode dne, kdy změna nastala, nejpozději však před uskutečněním první evidované tržby v provozovně, které se změna týká. Toto oznámení lze podat pouze prostřednictvím společného technického zařízení správce daně.

Poplatník je povinen nejpozději při uskutečnění evidované tržby zaslat datovou zprávou údaje o této evidované tržbě správci daně a vystavit účtenku tomu, od koho evidovaná tržba plyne. Uskutečněním evidované tržby je přijetí evidované tržby, nebo vydání příkazu k jejímu provedení, pokud byl tento příkaz vydán dříve. Údaje o evidované tržbě lze zaslat pouze na společné technické zařízení určené správcem daně ve formátu a struktuře zveřejněné správcem daně způsobem umožňujícím dálkový přístup.

EPT se zavádí v České republice postupně. Od 1. 12. 2016 se týká segmentu Ubytování (převážně krátkodobé ubytování, hotely, kempy, penzióny, tábořiště, ubytovny...) a stravování a pohostinství. Stravování a pohostinství, jde-li o stravovací služby – (podnikatelé, kteří nabízejí jídla a nápoje k okamžité konzumaci na místě, tj. restaurace, hospody, kavárny, kantýny...) Některé modely stravování či prodeje jídel a nápojů však mohou spadat do 2. fáze EET od 1. 3. 2017 nebo 3. fáze EET od 1. 3. 2018.

Od 1. března 2017 se připojil segment Maloobchody a velkoobchody. Ve třetí fázi **od 1. 3. 2018** se zapojí podnikatelé provozující všechny ostatní činnosti, které nejsou vyjmenované v 1., 2. nebo 4. fázi, tj. např. svobodná povolání (lékaři, právníci, účetní), autoservisy a pneuservisy, opravy a údržba motorových vozidel, kromě motocyklů a opravy a údržba motocyklů, jejich dílů a příslušenství) dále doprava či zemědělství, výroba potravin či nápojů a další výrobní činnosti, pořádání sportovních a kulturních akcí atd. **Od 1. 6. 2018** se jako poslední do evidence zapojí vybraná řemesla a výrobní činnosti.

11 Cena práce pro podnikatele

Nejvyšší nákladovou položku podnikatele, který má zaměstnance, tvoří mzdové náklady, které jsou spojené se sociálním a zdravotním pojištěním a zákonným pojištěním odpovědnosti.

11.1 Sociální pojištění

Poplatníky pojistného jsou zaměstnavatelé, jimiž se rozumějí právnické nebo fyzické osoby, které **zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance**.

Sociální pojištění, které odvádí zaměstnavatel za své zaměstnance **zahrnuje** pojistné na **nemocenské pojištění**, pojistné na **důchodové pojištění** a příspěvek na **státní politiku zaměstnanosti**. Odváděné pojistné je příjmem státního rozpočtu. Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období. **Sazby pojistného** z vyměřovacího základu činí: **u zaměstnavatele 26 %**, z toho 3,3 % na nemocenské pojištění 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnavatel do 25 zaměstnanců (malá organizace) odvádí pojistné na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení, zatímco zaměstnavatel nad 25 zaměstnanců odečte úhrn zúčtovaných dávek nemocenského pojištění od pojistného, které je povinen odvádět a rozdíl odvede na účet příslušné okresní správy sociálního zabezpečení.

Pojistné zaměstnance se platí za jednotlivé kalendářní měsíce a je splatné v den, který je zaměstnavatelem určen pro výplatu mezd a platů za příslušný měsíc. Není-li tento den určen, je pojistné splatné nejpozději do osmi dnů po uplynutí kalendářního měsíce, za nějž se pojistné odvádí.

Zaměstnavatel má za povinnost **hradit pojistné**, které je povinen platit **zaměstnanec**, sami **vypočítat pojistné**, které jsou povinni odvádět, je-li zaměstnanci vyplácen příjem v cizí měně, **přepočíst jej na českou měnu**, a to kurzem devizového trhu stanoveným Českou národní bankou, jež je platný k poslednímu dni kalendářního měsíce, za který se pojistné odvádí, **hradit částky pojistného** za každý **kalendářní měsíc** se splatností od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce, ve stejné lhůtě **zaslat Přehled o výši pojistného** s požadovanými údaji.

11.2 Zdravotní pojištění

Za zaměstnance odvádí pojistné na zdravotní pojištění zaměstnavatel ve výši **13,5 % z vyměřovacího základu**, po zaokrouhlení na 1 Kč nahoru. **Zaměstnanci srazí, i bez jeho souhlasu, z platu jednu třetinu této částky, zbývající dvě třetiny uhradí zaměstnavatel** ze svých prostředků.

Klíčovým právním předpisem je zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění. **V §8 odst. 2** je stanoveno, kdy vzniká zaměstnavateli povinnost hradit za svého zaměstnance pojistné na zdravotní pojištění. Povinnost zaměstnavatele platit část pojistného za své zaměstnance **vzniká dnem nástupu zaměstnance do zaměstnání a zaniká dnem skončení** takového zaměstnání. Přitom platí, že za den ukončení zaměstnání se považuje **den ukončení výkonu práce**.

Pro účely zdravotního pojištění rozumí zaměstnáním taková činnost zaměstnance, ze které **vyplývají zaměstnanci od jeho zaměstnavatele příjmy ze závislé činnosti** a funkčních požitků, které podléhají zdanění dle § 6 586/1992 Sb., zákona o daních z příjmů. Za zaměstnance se také považují členové statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob (členové představenstva, správních či dozorčích rad apod.), volení nebo jmenovaní funkcionáři právnických osob, sdružení, spolků atd., osoby činné na základě mandátní **nebo** příkazní smlouvy, likvidátoři, prokuristé a neuvolnění zastupitelé.

Zaměstnavatelem se pak pro účely zdravotního pojištění rozumí **právnícká nebo fyzická osoba, která zaměstnává zaměstnance a má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky**.

Protože je pojištění zákonné, neuzavírá se pojistná smlouva. Pojištění vzniká dnem uzavření prvního pracovního vztahu. Tuto skutečnost je zaměstnavatel povinen písemně a bez zbytečného odkladu oznámit pojišťovně. Současně uvede své identifikační číslo nebo jiné označení, které jej nahrazuje (např. rodné číslo v případě, že zaměstnavatelem je soukromá, nepodnikající osoba, např. majitel vily zaměstnává zahradníka nebo služebnou).

Oznámení zaměstnavatel provede prostřednictvím elektronického formuláře pro přihlášení nebo vyplněným formuláře ve formátu PDF. Takto vyplněnou Přihlášku je nutné zaslat písemnou formou pojišťovny, u které je zaměstnavatel pojištěn. Zaměstnavateli nebude ze strany pojišťovny automaticky potvrzována registrace nové přihlášky na zákonné pojištění.

11.3 Zákonné pojištění

Je určené pro všechny zaměstnavatele s aspoň jedním zaměstnancem. Nevztahuje se na zaměstnavatele, kteří mají podle zákona postavení státního orgánu.

Zákonné pojištění se vztahuje na úrazy a nemoci z povolání, které utrpí zaměstnanci, kteří jsou v pracovním poměru na základě: pracovní smlouvy, dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce.

Podmínky pracovního vztahu a uzavírání dohod upravuje zákoník práce. V případě, že zaměstnavatel má zaměstnance pouze na DPP (nepřekročí VZ 10 000 Kč), hradí minimální čtvrtletní pojistné ve výši 100 Kč (neomezený počet DPP). Pokud zaměstnanec na DPP vstoupí do odvodu sociálního pojištění, musí být prováděn výpočet zákonného pojištění shodně s postupem dle §12 odst. 2 vyhlášky č. 125/1993 Sb., v platném znění.

Pojištění se nevztahuje na členy dozorčích rad, statutárních orgánů, jednatele, společníky, statutáry a to i přes to, že od 1. 1. 2012 je za tyto pracovníky odváděno sociální pojištění.

Přihlásit se a hradit zákonné pojištění jsou povinni i zahraniční zaměstnavatelé, kterým vznikla povinnost odvádět sociální pojištění za své pracovníky v ČR. Jako variabilní symbol pro registraci k zákonnému pojištění zaměstnavatel uvede variabilní symbol ČSSZ.

Pojistné si vypočítává zaměstnavatel vynásobením příslušné sazby určené podle OKEČ převažující činnosti vykonávané zaměstnavatelem (příloha vyhlášky MF č. 125/1993 Sb. ve znění pozdějších změn a doplňků)

a základu, který je shodný s vyměřovacím základem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Základem pro výpočet pojistného je potom souhrn vyměřovacích základů za uplynulé kalendářní čtvrtletí všech zaměstnanců, které zaměstnavatel v tomto období zaměstnával. Vyměřovací základ se stanovuje shodně s postupem pro určení vyměřovacího základu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti dle §5 zákona č. 589/1992 Sb. Ustanovení § 15a tohoto zákona, stanovující omezení v podobě maximálního vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti se pro výpočet pojistného na zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele nevztahuje.

Nezaplatí-li zaměstnavatel pojistné řádně a včas, zvyšuje se dlužné pojistné o 10 procent dlužné částky za každý započatý měsíc prodlení. Zaplacení pojistného za celou dobu trvání pojištění a správnost jeho výpočtu je zaměstnavatel povinen prokázat, jinak se má za to, že pojistné nebylo uhrazeno. Pojistné na I. čtvrtletí každého kalendářního roku je splatné do 31. 1., na II. čtvrtletí do 30. 4., na III. čtvrtletí do 31. 7. a na IV. čtvrtletí do 31. 10.

Vznikne-li zaměstnavateli, který v předcházejícím čtvrtletí nezaměstnával žádného zaměstnance, povinnost platit pojistné na toto pojištění, uhradí zaměstnavatel první pojistné vypočítané ze základu stanoveného shodně s postupem pro určení vyměřovacího základu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti pro dané čtvrtletí, a to zpětně, nejpozději do konce prvního měsíce následujícího čtvrtletí a současně dopředu. První pojistné je splatné 2x, jednou zpětně za období, které uplynulo, a v němž zaměstnavatel byl pojištěn, ale pojistné nemohl zaplatit, protože mu nebyly známy vyměřovací základy. Druhá platba je dopředu na následující pojistné období (další čtvrtletí). Obě platby jsou vypočtené z prvních získaných vyměřovacích základů.

12 Nové trendy v podnikání

Podnikatelské subjekty v poslední době podnikají novými způsoby. Mezi ně patří například rodinné podnikání a sociální podnikání.

12.1 Rodinné podnikání

Rodinný závod je možné považovat za zvláštní případ obchodního závodu. Na chodu, řízení, obchodním vedení rodinného podniku (firmy) se podílejí osoby, které navzájem spojuje příbuzenství. Jsou to buď manželé nebo alespoň jeden z manželů a jejich příbuzní a to až do třetího stupně a osoby s manželi sešvagřené až do druhého stupně. Minimálně jednomu subjektu v rámci uskutečňování vlastní podnikatelské činnosti se poskytuje podpora materiální, finanční a osobní.

12.2 Sociální podnikání

Sociálním podnikáním se označují podnikatelské iniciativy veřejné nebo soukromé, jejichž bezprostředním cílem není dosažení zisku, ale vytváření pracovních příležitostí. Ekonomika sociálního podnikání může být zisková i nezisková podle toho, kdy se daří alokovat zdroje sociálního podniku způsobem, který odpovídá zaměření efektivní poptávky na trhu. Sociální podniky mohou být ziskové nebo neziskové, plně nebo částečně subvencované, hospodařící s plánovanou ztrátou, nebo se ziskem.

Závěr

Závěrem je třeba ještě připomenout, že podnikatelské subjekty, které zaměstnávají pracovníky, se někdy dopouští řady chyb, které vyplývají z jejich neznalosti. Například, že pracovní smlouvu (nebo dohodu o provedení práce) lze uzavřít s občanem počínaje dnem, kdy dosáhl 15 let věku. Jako den nástupu do práce s ním nelze sjednat den, kdy ještě neukončil povinnou školní docházku. Dnes již neplatí obecný princip, že lze přijmout do pracovního poměru jen osobu, která prokáže, že skončila svůj předchozí pracovní poměr. V zájmu zaměstnavatele je, aby ukončení předchozího pracovního poměru bylo doloženo zápočtovým listem (dnes jediným důkazem o skončení pracovního poměru).

Mnozí podnikatelé, v jejichž firmě nejsou odbory, porušují v České republice často Zákoník práce. V době nedostatku zakázek totiž posílají zaměstnance domů a krátí jim mzdu na 60 procent. A to podle Zákoníku nesmějí. Paragraf 208 říká, že firma, kde nejsou odbory a jež zaměstnance pošle domů, protože pro něj nemá práci, mu musí vyplácet náhradu mzdy v plné výši. V případě opakovaného porušení předpisu hrozí až čtvrt miliónu korun pokuta od úřadu práce. V opačném případě, může vedení firmy po dohodě s odbory zaměstnancům vyplácet pouze 60 až 80 procent platu. Ještě závažnější jsou případy, kdy podnik kvůli nedostatku práce pošle lidi na neplacené volno. Zjistí-li se prohrěšek poprvé, úřad obvykle firmě uloží doplatit rozdíl do plné výše mzdy. Pokud se ale případ opakuje, nebo je velkého rozsahu, hrozí podnikatelům pokuty.

Připravované novely jsou podnikatelskou veřejností očekávány s velkým napětím. práce. Některé jim totiž přinesou nejenom zvýšení administrativy, ale hlavně nákladů, které sníží jejich zisk.

Seznam použitých zákonů

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, v platném znění.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993, o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, v platném znění.

Smlouva o fungování Evropské unie, konsolidované znění.

Nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001, o statutu Evropské společnosti (ES).

Směrnice Rady 2001/86/ES ze dne 8. října 2001, kterou se doplňuje statut Evropské společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003, o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE).

Směrnice Rady č. 2003/96/ESA ze dne 27. října 2003, kterou se mění struktura rámcových předpisů společenství o zdanění energetických produktů a elektřiny.

Směrnice Rady č. 2003/72/ES ze dne 22. července 2003, kterou se doplňuje statut Evropské družstevní společnosti s ohledem na zapojení zaměstnanců.

Nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. července 1985, o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS).

Směrnice Evropského parlamentu č. 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006, o službách na vnitřním trhu.

Zákon č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti, v platném znění.

Zákon č. 307/2006 Sb., o evropské družstevní společnosti v platném znění.

Zákon č. 360/ o Evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) a o změně zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o evropském hospodářském zájmovém sdružení), v platném znění.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, v platném znění.

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v platném znění.

Zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, v platném znění.

Zákon č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech, v platném znění.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, v platném

znění.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění.

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, v platném znění.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, v platném znění.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.

Zákon č. 111/2009 Sb., p základních registrech, v platném znění.

Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, v platném znění.

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, v platném znění.

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, v platném znění.

Zákon č. 353/21003 Sb., o spotřebních daních, v platném znění.

Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, v platném znění.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, v platném znění.

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, v platném znění.

Zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.

Zákon č. 254/2016 Sb., novela zákona o dani z nabytí nemovitých věcí, v platném znění.

Zákon 112/2016, o evidenci tržeb, v platném znění.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník páče, v platném znění.

Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v platném znění.

Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí, v platném znění.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociálním zabezpečení, v platném znění.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady 810/2009/ES, o kodexu Společenství o vízech a směrnicí Evropského parlamentu.

Nařízení Rady 2008/104/ES, o agenturním zaměstnávání.

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstvech, v platném znění.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytů cizinců na území České republiky.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v platném znění.

Zákon c. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

Zákon č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností.

Vyhláška č. 193/2009 Sb., o stanovení podrobností provádění autorizované konverze dokument.

Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, v platném znění.

Poznámka vydavatele

Tato publikace má informační povahu, odpovídá právnímu stavu ke dni 1.1.2017. Využití informací obsažených v této publikaci by měla v konkrétních situacích předcházet analýza právního stavu aktuálního ke dni uskutečňovaných úkonů.

Autor a Vydavatel nenesou odpovědnost za důsledky využití obsahu použitého v této publikaci.

Publikace je součástí informačních balíčků „Legislativní podmínky v oblasti podnikání v Polsku a České republice – vybrané otázky“. ISBN 978-83-939860-7-1

Vydavatel: Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A., 58-500 Jelenia Góra, ul. 1 Maja 27, Polsko